

Д М И Т Р О   С О Л О В Е Й

ФІНАНСОВИЙ ВИЗИСК У К Р А Ї Н И

З НАГОДИ ПОЯВИ ПУБЛІКАЦІЙ АН УРСР ІЗ ОБЧИСЛЕННЯМ
ВЕЛИЧИН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ УКРАЇНИ

1965

Дітройт

США

Д М И Т Р О   С О Л О В Е Й

ФІНАНСОВИЙ ВИЗИСК УКРАЇНИ

З НАГОДИ ПОЯВИ ПУБЛІКАЦІЙ АН УРСР ІЗ ОБЧИСЛЕННЯМ
ВЕЛИЧИН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИБУТКУ УКРАЇНИ

diasporiana.org.ua

1965

Дітройт

США

Відбитка з квартальника "Вільна Україна" чч. 44 і 45
Тираж 200

UNIVERSAL SLAVIC PRINTERS — 2209 Caniff, Detroit 12, Michigan

D M Y T R O   S O L O V E Y

FINANCIAL EXPLOITATION OF THE UKRAINE

ON THE OCCASION OF A RECENT PUBLICATION

BY THE ACADEMY OF SCIENCE OF UKR. SSR:

“UKRAINE’S NATIONAL INCOME”.

З М І С Т

Стор.

I. ФАКТИ Й НАСЛІДКИ КОЛОНІЯЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДІЇ ЦК КПСС НА УКРАЇНІ	
1. Політика при визначуванні бюджетів для союзних республік	7
2. Колоніальні прикмети капіталовкладань у народне господарство України	12
3. Роля України як постачальника дешевої сировини та півфабрикатів для РСФСР	18
4. Кредитування народнього господарства і людности	24
5. Основні фонди сільського господарства та прибутки колгоспів	27
6. Вивіз з України робочої сили	29
7. Показники роздрібного товарообігу	30
8 Мізерні заощадження людности	34
II. СПРОБА ВСТАНОВИТИ ВЕЛИЧИНУ ГРОШОВОГО ВНЕСКУ УКРАЇНИ ДО СПІЛЬНОЇ СКАРБНИЦІ ССРС І ЧИСТОГО ЗИСКУ МОСКВИ ВІД КОЛОНІЯЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ УКРАЇНИ	
9. Причини приховування вичерпних даних gospodar- ської та фінансової статистики України	40
10. Національний прибуток УРСР у порівнянні з наці- ональним прибутком цілого ССРСР у 1960 році	42
11. Спроба обчислити розмір грошового внеску України до прибуткової частини бюджету ССРСР	48
12. Який внесок України до спільної скарбниці ССРСР ми вважаємо за найбільш певний	51
13. Баланс фінансових взаємовідносин України з союз- ним бюджетом за обчисленням київських науковців та його хибі	53
14. Фінансовий баланс України за нашим обчисленням...	56

І. ФАКТИ Й НАСЛІДКИ КОЛОНІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДІЇ ЦК КПСС ЩОДО УКРАЇНИ.

1. ПОЛІТИКА ПРИ ВИЗНАЧУВАННІ БЮДЖЕТІВ ДЛЯ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК.

Бюджети для союзних республік кожного року встановлює Президія ЦК КПСС у своїх "Контрольних числах", бо вона в наслідок диктатури є фактичним і єдиним сувереном в СРСР. Але ці бюджети ні в якій мірі не бувають повними бюджетами в нормальному державному розумінні, з яких кожна союзна республіка могла б побачити, скільки вона вносить грошових засобів до спільної скарбниці СРСР і скільки одержує відти назад для своїх потреб. Цього народи союзних республік не мусять знати, і тому таких повних бюджетів із збалансуванням усіх сум для кожної республіки ніколи не оголошується, бо їх, очевидно, і не складають. Ті ж бюджети союзних республік, що їх щороку оприлюднюється в "Законі про державні бюджети союзних республік" — це просто лімітовані суми, що їх Президія ЦК КПСС на свій розсуд і з своєї ласки вирішує дати тій чи тій союзній республіці із спільної державної скарбниці.

За яким же принципом Президія ЦК КПСС визначає для кожної союзної республіки бюджетові суми із спільної для всіх республік державної скарбниці? Спробуємо в цьому розібратися.

Н. С. Хрущов у 1956 р. на XX з'їзді КПСС з приводу розподілу між союзними республіками бюджетових коштів говорив так:

"В результаті іноді допускається нічим не пояснюваний розрив у розмірах цих асигнувань по деяких республіках.

Чи можна визнати таке становище нормальним? Звичайно, ні, і насамперед тому, що воно порушує основу справедливих відносин — рівні для всіх умови. А що означають у даному разі рівні для всіх умови? Це спільний для всіх принцип розподілу бюджетних коштів. Якщо такий принцип буде встановлений, то розміри асигнувань залежатимуть від цілком об'єктивних показників, таких, скажімо, як витрати на душу населення або на одного працівника, зайнятого в народньому господарстві".

Заперечувати проти цього принципу розподілу державних коштів нібито немає підстав. Але тут Хрущов цілком несподівано до вищесказаного коротко додав:

"Само собою зрозуміло, що тут не можна допускати зрівнялівки".¹⁾

---

¹⁾ Цитуємо за: Національний дохід Української РСР в період розгорнутого будівництва комунізму. Ред. колегія: О. О. Нестеренко, В. К. Куц, І. П. Терещенко, М. Р. Ярмолинський, С. Г. Сігов, А. В. Кашпур. Академ. Наук УРСР, Інститут економіки, Київ, 1963, ст. 163.

Грунтовний критичний розгляд цієї праці, написаний покійним Костем Кононенком ("По 35 роках мовчанки"), надруковано в журналі "Сучасність" в чч. 8 і 9 за 1964 р.

Як це розуміти? Адже в республіках живуть мільйони людей. Виходить, не може бути зрівнялівки, себто — рівних умов, між цілими нібито рівноправними республіками. А як же тоді бути "з основою справедливих відносин — з рівними для всіх умовами" і "спільним для всіх принципом розподілу бюджетних коштів"? Як бути з "об'єктивними показниками", що про них так гарно він говорив? І чи не схожа вся ця багатослівна тирада з виступу Хрущова з тим, що висміяв народ у саркастичній приказці: "Щоб і кози були ситі, і щоб сіно лишилося ціле!" Але перейдімо до розгляду конкретних бюджетових асигнувань для союзних республік за три роки (1959, 1961 і 1963), що їх ми маємо зараз під руками. Ці бюджетові асигнування ми подаємо і в розрахункові на одну особу людности, щоб видно було, як не в теорії і не в декларації, а на практиці діють оті "рівні умови" і "спільний для всіх принцип розподілу". (Див. табл. I).

Табл. I. Державні бюджети союзних республік ССРСР з розрахунком на одну особу людности в 1959, 1961 і 1963 рр. *)

Республіки	Бюджет у тис. крб.	Людність у тис.	Бюджет на 1 особу в карб. і коп.	У % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1959 р.				
РСФСР	20,539,451	117,534	174.75	100
УРСР	6,312,960	41,869	150.78	86.3
Інші респ.	7,501,712	49,424	151.78	86.9
Разом 15 респ.	34,354,123	208,827	164.51	94.1
1961 р.				
РСФСР	25,332,253	120,554	210.13	100
УРСР	7,482,486	43,091	173.64	82.6
Інші респ.	10,046,602	52,506	191.34	91.1
Разом 15 респ.	42,861,341	216,151	198.29	94.4
1963 р.				
РСФСР	27,861,824	124,064	224.58	100
УРСР	7,886,938	44,338	177.88	79.2
Інші респ.	11,598,651	56,362	205.79	91.6
Разом 15 респ.	47,347,413	224,764	210.65	93.8

*) Складено за джерелами:

- О государственном бюджете СССР на 1959 год и об исполнении бюджета СССР за 1957 год. Госфиниздат, Москва, 1959, ст. 38.
- О государственном бюджете СССР на 1961 год и об исполнении государственного бюджета СССР за 1959 год. Госфин-

Із табл. І видно, що загальна сума бюджетів усіх 15 республік (див. гр. 2) від 1959 р. зростає. У 1959 р. вона дорівнювала 34,4 млрд. крб., у 1961 р збільшилася до 42,9 млрд. крб., а в 1963 р. — до 47,3 млрд. крб. Зросли й бюджети окремих республік. Але перейдімо до об'єктивних одновимірних даних графі 4. Року 1959 на одну особу людности усіх 15-ти республік пересічна сума бюджету дорівнювала 164 крб. 51 коп. Проте в РСФСР вона піднеслася до 174 крб. 75 коп., а на Україні впала до 150 крб. 78 коп. В інших же 13-ти республіках разом вона дорівнювала 151 крб. 78 коп. Значить, плянувальники з Президії ЦК КПСС рівних умов тут ніяк не додержали і поставили Україну в становище гірше навіть за те, що його мають 13 інших неросійських республік, якщо, звичайно, брати їх усі разом.

Така ж картина й для 1961 р. Пересічна сума бюджету на одну особу для всіх 15-ти республік дорівнює 198 крб. 29 коп., але для РСФСР вона підноситься до 210 крб. 13 коп., а для України падає до 173 крб. 64 коп. (найнижче) і для інших 13-ти республік разом — до 191 крб. 34 коп.

Нарешті, беремо 1963 рік. Пересічна сума бюджету на одну особу для всіх 15-ти республік зросла до 210 крб. 65 коп., але для РСФСР піднеслася аж до 224 крб. 58 коп., а для України натомість упала до 177 крб. 88 коп. Інші ж 13 республік мали 205 крб. 79 коп. Отже, скрізь Україна у справі асигнувань для неї бюджетових коштів у найгіршому становищі. Але й це не все. Графа 5 табл. І виявляє дуже цікаву тенденцію плянувальників ЦК КПСС. Якщо сума бюджету на одну особу на Україні до суми бюджету на одну особу в РСФСР становила в 1959 р. 86,3%, то в 1961 р. вона знизилася до 82,6%, а в 1963 р. упала ще нижче — до 79,2%. Так на практиці здійснюються проголошені в 1956 р. "справедливі для всіх "рівні умови" і "спільний для всіх спосіб розподілу бюджетових коштів" із спільної державної скарбниці. Тож не даремно Хрущов до своєї довгої пропагандивної тиради в кінці коротко додав, що "не можна допускати зрівнялівки". І його апарат плянувальників, як ми щойно бачили, цієї зрівнялівки старанно не допускає.

Але на підставі чого? Адже всі союзні республіки за конституцією рівні. Чому ж тоді такий кричущий не рівний між ними розподіл коштів? Чому цих коштів дано, наприклад, в 1963 р. для України на 20,8% менше, ніж для РСФСР, при розрахункові на одну особу людности? А іншим 13-ти неросійським республікам разом менше за РСФСР на 8,4%, також, коли виходити із розрахунку на одну особу людности. І як же це в'яжеться (якщо все те не брутална демагогія й не відверте ошуканство людности неросійських республік) із записом Леніна до щоденника, що його він зробив 31.XII.1922 р., коли ВКП(б) примусом створювала ССРСР? А в тому записі, що відомий під назвою "заповіт Леніна", ми читаємо:

издат, Москва, 1961, ст. 38.

- в) О государственном бюджете СССР на 1963 год и об исполнении государственного бюджета СССР за 1961 год. Госфиниздат, Москва, 1962, ст. 40.
- г) Народное хозяйство СССР в 1962 г. ЦСУ СССР, Москва, 1963, ст. 9.
- г) Народное хозяйство СССР в 1960 г. ЦСУ СССР, Москва, 1961, ст. 8.

"Необхідно відзначити націоналізм нації гноблячої і націоналізм нації пригнобленої, націоналізм великої нації і націоналізм нації маленької.

Щодо другого націоналізму майже завжди в історичній практиці ми, націонали великої нації (великоруської — ДС), виявляємося винними в безлічі насильств, навіть більше того — непомітно для себе чинимо безліч насильств і образ... (Далі Ленін подає конкретні приклади — ДС).

Тому інтернаціоналізм з боку гноблячої або так званої "великої нації" (хоча великої тільки своїм насильством, великої тільки так, як великим є держиморда) повинен полягати не тільки в додержанні формальної рівності націй, але й у такій нерівності, яка компенсувала б з боку нації гноблячої, нації великої, ту нерівність, яка складається в житті фактично³⁾

Та, як бачимо, все це тільки несумлінна партійна демагогія, порожні політичні деклямації, розраховані на наївних людей. Аналіза ж офіційних цифрових даних про бюджети союзних республік за кілька останніх років щойно виявила нам, що й зараз, через 42 роки після цитованого Ленінового запису, на практиці в ССРСР немає (як і не було) ніякої рівності націй, а є, як і до революції, все та ж колоніальна підпорядкованість і колоніальний визиск неросійських народів взагалі і народу українського зокрема.

І як виходить з рівних умов, себто — з пересічної норми для цілого ССРСР для одного тільки 1963 р. (210 крб. 65 коп.), то Україна із розрахунку на одну особу людности не додержала 32 крб. 77 коп., а на 44,338 тис. осіб своєї людности не додержала — 1,454 млн. крб. А всі інші 13 республік разом не додержали по 4 крб. 86 коп. на особу, а на всі 56,362 тис. своєї людности не додержали в 1963 р. — 274 млн. крб. Оті не додані до бюджетів неросійським республікам ССРСР 1,728 млн. крб. були за плянами Президії ЦК КПСС передані в бюджет РСФСР для розвитку її господарства, для піднесення життєвого рівня людности Великоросії і для зміцнення її гегемонії в ССРСР. І такий стан триває десятичати років. І тому, як із шовіністичним захопленням писав В. К. Козлов, співробітник АН ССРСР, —

"Расцветает, крепнет и преуспевает первая среди равных советских республик — РСФСР!"⁴⁾

Проте цей наш розрахунок дає лише дуже наблизне й зменшене уявлення. Насправді бо на одну особу людности РСФСР в 1963 р., скажімо, припало бюджетових коштів значно більше за 224 крб. 58 коп. Є ж бо ще засекречений "союзний бюджет" уряду ССРСР. І на рік 1963 законом передбачено було його в сумі 41,498,497 тис. крб. в частині прибутковій і в сумі 39,984,748 тис. крб. в частині видатковій.⁵⁾

Скільки з того "союзного бюджету" й на яку республіку витрачається — ніколи не оголошується. Та відомо, що основна сума витрат з цього бюджетного фонду союзного уряду робиться в РСФСР, а через

---

³⁾ Цитовано за перекладом в "Комуністі України" ч. 7 за 1956 р., ст. 21-22. Підкреслення наше.

⁴⁾ В. К. Козлов: О формировании и развитии социалистических наций в СССР. АН ССРСР, Институт философии, Москва, 1954, ст. 145

⁵⁾ О государственном бюджете на 1963 год....., ст. 40

те і засекречується. Якщо ж дешо з того фонду витрачається й по інших республіках, то перш за все в інтересах імперських, в інтересах РСФСР. Наприклад, витрачаються, скажімо, значні кошти на підтримання розвитку бавовництва в центрально-азійських республіках. Але це тому, що бавовняна сировина становить фундамент для бавовно-ткацької промисловости Великої Росії, яка своєї бавовни не має. Або витрачаються, скажімо, величезні кошти на розвиток сільського господарства Казахської республіки. **Так само не менші кошти витрачаються, скажімо, на побудову стратегічної залізниці (під поетичною назвою "Дорога дружби") через казахську пустелю Сара-Кум до китайської провінції Сінцзян.***) Але робиться все це, знов таки, не в інтересах казахської людности, а перш за все для імперських потреб Москви.

Взірцем же того, куди витрачається основна маса грошей із величезного засекреченого союзного бюджету може бути такий факт. Року 1958 у цьому **союзному бюджеті для утримання вищих шкіл** було передбачено 674.8 млн. крб., або 59.1% бюджету цілого ССРСР на утримання цих вищих шкіл. Але в 1959 р. зроблено реформу: у союзному бюджеті залишено тільки 63.9 млн. крб., або 5.5% бюджету цілого ССРСР для вищих шкіл. Решту ж — 622.2 млн. крб., передано до бюджетів окремих республік у таких розмірах: РСФСР — 76.5%, Україні — 3.6% й іншим 13-ти республікам — 19.9%.^{†)} Це дає підстави думати, що й по інших пунктах засекреченого союзного бюджету витрати йдуть у такий же пропорції, і на частку РСФСР припадає близько 76.5%, а на частку України — 3.6%. **Бо якби було інакше, і було б дотримувано спільного й справедливого для всіх республік принципу розподілу коштів із спільної державної скарбниці, то не було б ніякої потреби всього цього засекречувати від людности.**

До речі, ми маємо добру нагоду перевірити, чи справді із союзного бюджету на території України витрачається сума близька до 3.6% того бюджету. У 1959 р. союзний бюджет становив 31.6 млрд. крб., у 1960 р. — 30.1 млрд. крб. і в 1961 р. — 30.7 млрд. крб.:^{‡)} Як взяти від цих сум по 3.6%, то матимемо: для 1959 р. — 1,137.6 млн. крб., для 1960 р. — 1,083.6 мільйонів карбованців і для 1961 року — 1,105.2 мільйонів карбованців. Пересічно ж за три роки на території УРСР із союзного бюджету витрачалось щороку **1,108.8 мільйонів крб.** А київська публікація АН в таблиці "Баланс фінансових взаємовідносин УРСР із союзним бюджетом" дає, що "частка витрат союзного бюджету, що припадає на УРСР" дорівнювала: у 1959 р. — 922.4 млн. крб., у 1960 р. — 1,113.0 млн. крб., а у 1961 р. — 1,252.0 млн. крб. Пересічно ж за три роки — **1,095.8 млн. крб.**^{§)} Себто — лише трохи менше супроти нашого обчислення. Отож, припущення, що із союзного бюджету союзний уряд витрачає на території України не більше за 3.6% свого фонду — цілком підтверджується.

*) "Радянська Україна" ч. 214 за 12.IX.1957

†) Див. докладно: Д. Соловей — Українська наука в колоніальних путях, Вид. "Пролог", 1963, ст. 99 і 254-255

‡) Народное хозяйство СССР в 1961 г., Москва, 1962, ст. 763

§) Націон. доход Укр. РСР, ст. 151

2. КОЛОНІЯЛЬНІ ПРИКМЕТИ КАПІТАЛОВКЛАДАНЬ У НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ.

Щойно ми бачили, яку велику різницю між собою мають бюджетові асигнування, що їх щороку Президія ЦК КПСС робить союзним республікам, при розрахункові тих асигнувань на одну особу людности. Пояснюється це в першу чергу недодаванням неросійським республікам капіталовкладань для розвитку їхнього господарства та передачею тих недоданих неросійським республікам коштів до бюджету РСФСР. Гляньмо ж, як протягом майже півстоліття кремлівська влада із спільної державної скарбниці систематично й пляново не додавала українському народові коштів для капіталовкладань у його господарство.

Асигновані від 1918 до 1962 р. Україні та іншим неросійським республікам суми на капіталовкладання були набагато менші за дійсні потреби тих республік і за участь людности тих республік у творенні багатств цілого Союзу. Це наочно виявляється, коли ми ті капіталовкладання починаємо розглядати у порівняльному співвідношенні з РСФСР та підходити до оцінки їх з позицій інтернаціональної справедливости та з принципу рівноправности націй СССР.

Розгляньмо спершу відомості про капіталовкладання за 1918-1955 рр., що їх подано в цінах на 1.VII.1955 р. у грошовій валюті тих років. (Див. табл. 2).

Табл. 2. Загальна сума капіталовкладань за 1918-1955 рр. у порівнянні з кількістю людности на квітень 1956 р.

Показники	Капітало- вкладань	Людности	Капіталовкладань більше (+) або менше (-) за питому вагу людности
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Абсолютні дані.			
(Капіталовклад. у млрд. крб. у цінах на 1.VII.1955 р.; людність у млн.)			
РСФСР	968.4	113.2	—
Україна	236.8	40.6	—
Інші респ.	238.8	46.4	—
СССР	1,444.0	200.2	—
2. У %% до підсумку для СССР			
РСФСР	67.1	56.5	+10.6
Україна	16.4	20.3	— 3.9
Інші респ.	16.5	23.2	— 6.7
СССР	100	100	0.0

Примітка:

Таблицю 2 складено за статистичними збірниками:

- а) Народное хозяйство СССР, Москва, 1956, ст. 158-159; ст. 18.
- б) Народное хозяйство СССР, Москва, 1957, ст. 225-226.
- в) Народне господарство Української РСР, Київ, 1957, ст. 355.

З табл. 2 наочно видно, що питома вага людності України в Союзі дорівнювала в 1956 р. 20.3%, а одержала Україна за 37 років (1918-1955) тільки 16.4% всесоюзної суми капіталовкладань, себто — на 3.9% менше проти питомої ваги своєї людності. Але ще гірше справа з іншими неросійськими республіками СССР: вони одержали капіталовкладань менше супроти питомої ваги своєї людності на 6.7%. І навпаки, РСФСР, питома вага людності якої в Союзі сягала в 1956 р. 56.5%, одержала 67.1% усіх капіталовкладань за 37 років, або на 10.6% більше за питому вагу своєї людності. Як бачимо, це явище перебуває у цілковитій суперечності із декларативно проголошеним принципом рівності всіх націй СССР.

Але значно яснішу порівняльну картину справжнього становища здобудемо ми, коли дані про капіталовкладання в народне господарство приведемо до одновимірної бази. Коли ми на підставі абсолютних даних таблиці 2 вирахуємо суму капіталовкладань на одну особу людності. Тоді ми за увесь 37-мирічний час панування диктатури Президії ЦК КПСС матимемо такий образ розподілу грошових ресурсів із спільної для всіх народів державної скарбниці (див. табл. 3).

Табл. 3. Сума капіталовкладань у народне господарство в розрахункові на одну особу людності за увесь 37-мирічний період (1918-1955 рр.) у цінах на I.VII.1955 р. і у валюті тих років.

Республіки	Карбованці	У %% до РСФСР	На скільки %% менше за РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	8,555	100	0.0
Україна	5,832	68.2	— 31.8
Інші 13 респ.	5,147	60.2	— 39.8
<hr/>			
СССР	7,213	84.3	— 15.7
У т.ч. всі 14 неросійських республік	5,467	63.9	— 36.1

Цифрові показники графі 3-ої цієї таблиці 3 наочно показують, що за увесь час (1918-1955) усі 14 неросійських республік СССР на одну особу своєї людності одержали тільки 63.9% тих капіталовкладань, що їх одержала РСФСР на одиницю своєї людності. Себто — всі неросійські республіки із спільної державної скарбниці за весь цей час одержали на 36.1% менше, ніж РСФСР. Що ж до України зокрема, то вона одержала менше за РСФСР на 31.8%.

Але що заховане за цими відсотками — 36.1 і 31.8%? Заховані за ними мільярди карбованців і безліч людської праці цілих поколінь неросійських народів. Все це було даремною й шкідливою втратою для тих народів. Це була занадто висока плата Москві за їхнє підкорене існування.

Д. А. Чугаєв пише:

"Равноправие объединившихся (в СССР) республик обеспечивалось... тем, что вошедшие в Союз республики в одинаковой мере пользовались благами Союза".¹⁰⁾

Та фальш і неправду цієї кремлівської пропаганди виявляють розглядувані тут офіційні дані. За 37 років Україні, наприклад, на одну особу людности Президія ЦК КПСС асигнувала тільки 5,832 крб., або **на 1,381 крб. менше** за пересічну для цілого СССР норму. А з цього виходить, що Україна на всі 40.6 млн. своєї людности одержала капіталовкладань у своє господарство менше за пересічну для цілого СССР норму на 56.1 млрд. крб. у валюті тих років. Так само й людність 13 інших неросійських республік одержала за 37 років на одну особу тільки 5,147 крб. капіталовкладань, або **на 2,066 крб. менше** за пересічну загальносоюзну норму. Отож, на всі 46.4 млн. людности цих 13-ти неросійських республік зроблено капіталовкладань на 95.8 мільярдів крб. менше.

Оті недодані Україні — 56.1 млрд. крб. та недодані іншим 13-ти неросійським республікам — 95.8 млрд. крб., а разом — 151.9 млрд. крб. у цінах на 1.VII.1955 р. і в валюті тих років були передані для розбудови господарства РСФСР. Через це капіталовкладання на одну особу людности в РСФСР досягли — 8,555 крб., або на 1,342 крб. більше за пересічну всесоюзну норму, яка, як ми вже знаємо, дорівнювала 7,213 крб.

Закінчуючи розгляд цифрових даних про капіталовкладання в народне господарство за перші 37 років диктатури Президії ЦК КПСС (1918-1955), не зайвим буде подати тут ще й таку порівняльну табличку, яка наочно виявляє спадну тенденцію руху капіталовкладань у народне господарство України в порівнянні з РСФСР (див табл. 4).

Останній рядок табл. 4 дає цілком ясне уявлення про прикметну особливість колоніальної політики Президії ЦК КПСС щодо України за розглядуваний період у справі капіталовкладань у її народне господарство. Ці капіталовкладання в народне господарство України Кремль, звичайно, збільшував, бо цього вимагали й вимагають його власні інтереси максимального колоніального визиску певних ділянок економіки України. Проте розміри і однобічне спрямування тих капіталовкладань у господарство України в порівнянні з капіталовкладаннями в господарство РСФСР були занадто менші і виявляли протягом 37 років безупинну відносну спадну тенденцію. Цим Президія ЦК КПСС намагалася не дати Україні окріпнути й економічно усамостійнитися. За її планами, Україна (хоча вона й дорівнює таким державам як Італія чи Франція) мусить лишатися на становищі постачальника дешевої сировини, півфабрикатів та робочої сили для розквіту індустрії РСФСР.

¹⁰⁾ Д. А. Чугаєв: Коммунистическая партия — организатор советского многонационального государства. Госполитиздат, Москва, 1954, ст.

Табл. 4. Динаміка співвідношення капіталовкладань в народне господарство РСФСР та України за 1918-1955 рр. в цінах на I.VII.1955 р., у валюті тих років.

Республіки	1918-1928 Перед п'ятиріч- ками	1933-1937 Друга п'яти- річка	1951-1955 П'ята п'ятиріч- ка
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Загальна сума			
у млрд. крб.:			
РСФСР	10.5	98.2	417.5
Україна	3.0	23.5	99.5
2. На одну особу люд-			
ности в карб.:			
РСФСР	104	973	3,688
Україна	103	810	2,451
3. У %% до РСФСР			
на 1 особу:			
РСФСР	100	100	100
Україна	99.0	83.2	66.7
4. Україна мала мен-			
ше за РСФСР на %% —1.0			
		— 16.8	— 33.3

Перейдімо тепер до розгляду даних про капіталовкладання в народне господарство ССРСР за наступні сім років (1956-1962). Вони подані вже у новій (офіційно у 10 разів зменшеній) вартості карбованця, що її запроваджено в 1960 р. (див табл. 5).

Як це наочно видно з табл. 5 (при порівнянні її з табл. 2), питома вага капіталовкладань у господарство союзних республік за 1956-1962 рр. змінилась трохи на краще у порівнянні з періодом 1918-1955 рр. Так, питома вага капіталовкладань в господарство РСФСР знизилася до 62.2% проти 67.1% передуючого періоду. Натомість питома вага капіталовкладань в господарство України трохи збільшилася, досягнувши 17.2% проти передущих 16.4%. А в інших 13-ти неросійських республіках разом піднеслася навіть до 20.6% проти передущих 16.5%. Проте і в цьому семирічному періоді РСФСР (див. гр. 4, табл. 5) одержала капіталовкладань на 6.4% більше проти питомої ваги своєї людности, а всі неросійські республіки (в в т. ч. й Україна) одержали капіталовкладань, у порівнянні з питомою вагою своєї людности в Союзі, на 6.4% менше.

Таким чином, протягом усіх 44 років (1918-1962) Президія ЦК КПСС пляново розбудовувала індустрію РСФСР за кошти, збирані до спільної державної скарбниці з 14 неросійських республік і не повернуті їм для їхніх господарських потреб.

Але для більшої ясности становища, розрахуємо й тут суму капіталовкладань за 1956-1962 рр. по союзних республіках на одиницю їх-

ньої людності, спираючися на абсолютні дані табл. 5. Тоді здобудемо таку картину (див. табл. 6).

Табл. 5. Загальна сума капіталовкладань у народне господарство за 1956-1962 рр. в грошових одиницях 1960 р. у порівнянні з кількістю людності на 1.1.1961 р.¹¹⁾

Показники	Капіталовкладань	Людності на 1.1.1961	Капіталовкладань більше (+) або менше (-) за вагу людності
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Абсолютні дані.			
Капіт. у млн. крб.; людн. у тисячах:			
РСФСР	141,729	120,554	—
Україна	39,250	43,091	—
Інші респ.	46,855	52,506	—
Не розподіл.	26	—	—
СССР	227,860	216,151	—
2. У % до СССР:			
РСФСР	— 62.2	55.8	+6.4
Україна	— 17.2	19.9	-2.7
Інші респ.	— 20.6	24.3	-3.7
Не розпод.	— 0.0	—	—
СССР	100	100	0

Табл. 6. Сума капіталовкладань у порівняльних цінах за 1956-1962 рр. в розрахункові на одну особу людності.¹²⁾

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Республіки	Капіталовкладань у млн. крб.	Людність 1.1.1961 у тисяч.	Капіталовклад. на одну особу в карбов.	У%% до РСФСР на одну особу
РСФСР	141,729	120,554	1,176	100
Україна	39,250	43,091	911	77.5
Інші респ.	46,855	52,506	892	75.9
Не розпод.	26	—	—	—
СССР	227,860	216,151	1,054	89.6

¹¹⁾ Народ. хоз. СССР в 1960 г., ст. 8; Народ. хоз. СССР в 1961 г.; ст. 547; Нар. хоз. СССР в 1962 г., ст. 436

¹²⁾ а) капіталовкладання: Народ. хозяйство СССР в 1961 г., ст. 547 і Народ. хозяйство СССР в 1962 г., ст. 436; б) людність: Народ. хозяйство СССР в 1960 г., ст. 8

Отож і за ці сім років (при розрахунку на одну особу людности) Україна одержала капіталовкладань менше на 22.5%, а інші 13-ть неросійських республік менше на 24.1% у порівнянні з РСФСР.

У статистичних щорічниках ЦСУ СССР, починаючи з 1960 р., відомості про капіталовкладання в народне господарство за час 1918-1962 рр. подаються в перерахунку на "составимые цены" і досить сильно різняться від відомостей, що їх було оголошено раніше. Крім того, у відомості за 1918-1955 рр. по республіках не враховані були капіталовкладання колгоспів (зрештою дуже тоді незначні) і капіталовкладання самої людности. Тепер же в суму капіталовкладань в народне господарство враховують капіталовкладання колгоспів і людности. На жаль, цих перерахованих відомостей за 1918-1962 рр. не подається у порівняльній таблиці по республіках, а тільки в цілому для СССР. Для РСФСР такі ж перераховані за 1918-1962 рр. відомості про капіталовкладання ми знайшли у публікації "Народ. хозяйство РСФСР в 1962 году". А для України — не знайшли, бо статистичні щорічники ЦСУ УРСР — "Народне господарство Української РСР" після першого, що вийшов у 1957 р., за кордон (очевидно з метою утруднити досліди над колоніальним становищем України) не випускаються, і в США знайти їх не щастить. Таким чином, ми маємо перераховані дані за 1918-1962 рр. тільки для СССР і РСФСР (див. табл. 7).

Табл. 7. Капіталовкладання в народне господарство за 1918-1962 рр. у зіставних цінах. ^{1а)}

Показники	СССР	РСФСР	РСФСР у % до СССР
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Всього капіталовкладань у млн. крб.	412,700	261,459	63.4
2. Людність у тис. на кінець 1962 р.	223,122	123,441	55.3
3. Капіталовкладань на одну особу в крб.	1,850	2,118	114.5

З табл. 7 ми бачимо, що за період 1918-1962 рр. РСФСР на кожну особу своєї людности одержала капіталовкладань на 268 крб. або на 14.5% більше за всесоюзну норму, а в цілому це дало їй надвишок 33,091 млн. карбов. у теперішній валюті СССР. Натомість ці 33,091 млн. крб. капіталовкладань були недодані неросійським республікам, а в т. ч. й Україні, всупереч принципів інтернаціональної справедливости та всупереч принципів рівности націй.

Щоб мати цілком вільну руку в порядкуванні фондами, що призначені для капіталовкладань, Кремль майже цілком зосередив цю справу у себе в центрі. У київській публікації ми читаємо:

^{1а)} Складено за: а) Нар. хоз. СССР в 1962 г., ст. 433 і ст. 9; б) Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 388

"Лише 3% загальної суми капіталовкладань в народне господарство країни (СРСР — ДС) становили капіталовкладання по підприємствах і організаціях, підпорядкованих радам міністрів союзних республік".¹⁴⁾

Як наслідок цієї дискримінаційної колоніальної політики капіталовкладань ми маємо таку картину розподілу основних фондів народного господарства. У статистичному щорічнику СРСР за 1961 р. дано, що на кінець 1961 р. вартість усіх основних фондів народного господарства СРСР сягала **354 млрд. крб.**¹⁵⁾ Як і завжди, коли це для партійної пропаганди не вигідно, розподілу цих фондів між республіками — не дано. У статистичному щорічнику РСФСР за 1962 р. ми знаходимо, що основні фонди її на кінець 1961 р. дорівнювали **216,3 млрд. крб.**¹⁶⁾ Це становить 61.1% всесоюзної суми при питомій вазі людності РСФСР в Союзі на кінець 1961 р. — 55.6%, себто — на 5.5% вище рівномірної справедливої норми. Відомості про основні фонди України на кінець 1961 р. ми знайшли в київській публікації. Вартість їх — 41.5 млрд. крб.¹⁷⁾ Але ці відомості дані не за точною схемою ЦСУ СРСР. Крім того, основні фонди транспорту й зв'язку оцінені в 1.1 млрд. крб., але додано примітку: "в основні фонди транспорту не увійшли основні фонди залізничного, морського та повітряного транспорту". Бо в Києві цих даних, що стосуються України, нема. За даними ж ЦСУ СРСР на кінець 1961 р. експлуатаційна довжина залізниць УРСР становила 17.3% всесоюзної довжини.¹⁸⁾ А основні фонди транспорту і зв'язку СРСР на кінець 1961 р. були оцінені в 45 млрд. крб. Взнявши від цього числа 17.3% для України, ми матимемо наближено 7.8 млрд. крб. Отож, основні фонди України, що їх подано в київській публікації — 41.5 млрд. крб., ми збільшуємо на 6.7 млрд. крб. (7.8 — 1.1 = 6.7) і маємо вартість усіх основних фондів народного господарства України на кінець 1961 р. близько 48.2 млрд. крб. Проте й ця сума, що ми її шойно збільшили, становить тільки 13.6% вартості основних фондів СРСР, при питомій вазі людності України в Союзі — 19.8%, себто — на 6,2% менше від нормального. Це значить, що Україні замість 70 млрд. крб. в основні фонди дано тільки 48,2 млрд. крб. в основні, або на 21.8 млрд. крб. або на 31.1% менше. Куди ж пішли ці недодані Україні фонди?

Якщо на кінець 1961 р. питома вага основних фондів народного господарства РСФСР фактично дорівнювала 61.1%, а України — 13.6%, то питома вага основних фондів інших 13-ти неросійських республік мусила дорівнювати 25.3% при питомій вазі людності цих республік в Союзі — 24.6%. Таким чином, іншим 13-ти неросійським республікам (як брати їх разом) основних фондів дано було тільки на 0.7% більше. Себто — основна маса недоданих Україні капіталів для творення основних фондів передана була Президією ЦК КПСС в господарство РСФСР.

3. РОЛЯ УКРАЇНИ ЯК ПОСТАЧАЛЬНИКА ДЕШЕВОЇ СИРОВИНИ І ПІВФАБРИКАТІВ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ІНДУСТРІЇ РСФСР.

Політика Президії ЦК КПСС спрямована в напрямку тримання Ук-

¹⁴⁾ Національний дохід України. РСР, ст. 49

¹⁵⁾ Нар. хоз. СРСР в 1961 г., ст. 69

¹⁶⁾ Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 36

¹⁷⁾ Націон. дохід Укр. РСР, ст. 267-268

¹⁸⁾ Вирахувано за Нар. хоз. СРСР в 1961 г., ст. 477

раїни в ролі колоніального додатку до економіки РСФСР. Найбільш наочно видно це на прикладах вугільної та залізнорудної промисловости України, які мусять за плянами керівництва партії бути дешевими постачальниками палива й сировини та півфабрикатів для індустрії РСФСР. У виданні АН УРСР ми читаємо:

"Відомо, що перерозподіл національного доходу через механізм цін (що їх встановлюють у Москві — ДС) здійснюється шляхом їх відхилення від вартости (...).

"Через відхилення цін вниз від вартости на продукцію, яку виробляють в ряді галузей народного господарства України, відбувається перерозподіл певної частини її національного доходу на користь інших союзних республік. Україна постачає іншим союзним республікам продукцію, ціни на яку встановлені нижче вартости".¹⁹⁾

Що ж це за збиткова продукція України? Часткову відповідь на це знаходимо у цьому ж виданні, але в іншому місці, де сказано:

"...у вугільній і гірничорудній промисловості зростання заробітної платні в останні роки випереджало зростання продуктивности праці, в наслідок чого зросла собівартість продукції в цих галузях, і її виробництво вже протягом ряду років є збитковим. Збитковість у вугільній промисловості УРСР в останні роки становить близько 18% від собівартости, а в залізнорудній — наближено 12,5%.

І навпаки, розвиток машинобудування і хемічної промисловости, нафтопереробної, електроенергетичної та інших галузей супроводжувався різким зростанням продуктивности праці і відповідним зниженням собівартости продукції, що привело до високої рентабельности їх виробництва. Характерно при цьому, що особливо високорентабельними виявилися ті галузі, які є основними споживачами кам'яного вугілля (бо кам'яне вугілля, як ми бачили, постачається їм за цінами нижчими собівартости — ДС)".²⁰⁾

Згадаймо, що вугільна й залізнорудна промисловість, продукти яких продаються за цінами нижчими від собівартости — це фактично основа економіки України. Рентабельні ж виробництва, що їх тут згадано, особливо ж машинобудівельні й металообробні — розташовані в основному за межами України, далеко від джерел палива й сировини, переважно в РСФСР.

Ще 16.IV.1919 р., коли московська армія на якийсь час окупувала українську територію, ЦК РКП(б) у своїй постанові підкреслював:

"...крайнюю бідністю топливних и сырьевых ресурсов РСФСР и необходимость максимального развития добычи их на Украине в ближайший период, что абсолютно необходимо для выхода из катастрофического положения данного момента и закрепления занятых позиций на Юге (себе на Україні — ДС), дающих нам новые производственные возможности..."^{20а)}

У наступні 45 років після остаточної окупації України, керівництво російської більшовицької партії послідовно провадить цю свою політи-

¹⁹⁾ Нац. доход Укр. РСР, ст. 152

²⁰⁾ Там же, ст. 208-209

^{20а)} Коммунистическая партия — вдохновитель и организатор объединительного движения украинского народа за образование СССР. Госполитиздат УССР, Киев, ст. 120-121, підкресл. наше.

ку максимального розвитку в першу чергу паливних і сировинних ресурсів України для потреб розвитку індустрії в РСФСР, власне — у Великобританії.

Розгляньмо для прикладу відомості про залізорудну промисловість. (Див. табл. 8).

Табл. 8. Питома вага залізорудної промисловості України в народньому господарстві ССРСР у 1962 р. ²¹⁾

Продукти індустрії	СССР	РСФСР	Україна
1. У тисячах тонн:			
А. Видобуто із надр землі:			
а) заліз. руди	128,111	45,400	(71,870)
б) вугілля для коксування	117,462	41,459	65,544
Б. Продукція півфабрикатів:			
а) чавун	55,265	25,073	28,102
б) криця	76,306	42,751	30,577
в) прокат чорних метал.	59,349	32,462	24,598
2. У %% до ССРСР:			
А. Видобуто із надр землі:			
а) заліз. руди	100	35.0	(56.1)
б) вугілля для коксування	100	35.3	55.8
Б. Випродуковано півфабрикатів:			
а) чавун	100	45.4	50.8
б) криця	100	56.0	40.1
в) прокат чорних металів	100	54.7	41.4

Показники табл. 8 виявляють, що видобутком залізної руди та вугілля для коксування Україна в 1962 р. займала в ССРСР безконкурентне перше місце — 56.1%. Натомість РСФСР здобула цих продуктів значно менше за Україну, і питома вага її в ССРСР у цій продукції дорівнювала тільки 35.0% і 35.3%. А коли переходимо до півфабрикатів, то бачимо, що питома вага України у витопленні чавуну вже знижується до

²¹⁾ Складено за:

а) Нар. Хоз. ССРСР в 1962 г., ст. 138, 147

б) Нар. Хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 25

Для України відомостей про видобуток залізної руди в 1962 р. не знайдено. Питома вага України у видобуткові залізної руди в 1958 р. дорівнювала 56.1% ("Радянська Україна в цифрах", Київ, 1960, ст. 53). Цей відсоток умовно взято для 1962 р. і відповідно враховано кількість видобутої руди. Ці показники поставлені у дужках.

50.8%, а у виробі криці до 40.1% й прокату чорних металів до 41.4%. Натомість питома вага РСФСР підноситься: для чавуну до 45.4%, для криці до 56.0% і для прокату до 54.7%.

Все це пояснюється тим, що з України для індустріальної переробки в РСФСР вивозяться дешеві продукти: залізна руда, чавун, крицю та прокат чорних металів, плюс вугіль та кокс, потрібні при переробці. І вивозяться так інтенсивно, що їх не вистачає навіть слаборозвиненій і однобічній (рівняючи з РСФСР) машинобудівельній промисловості України. Ось, наприклад, у київській газеті читаємо "про незадовільне постачання металу Дніпропетровському заводі сільсько-господарського машинобудування, що порушує ритмічну роботу підприємства, починається на якості його виробів". І тут же згадується про те, що цей Дніпропетровський завод неакуратно одержує з РСФСР "металопрокат від Волгоградського металургійного заводу "Красный Октябрь".^{21а)} А в іншому числі тої ж київської газети ми читаємо, що Криворізький металургійний завод одержує "деталі для безперервно-заготовчого прокатного стана" аж з Орська, теж з РСФСР, із маркою "Южуралмашзавод".^{21б)}

Такі шкідливі для економіки України й розвитку її народного господарства явища (коли з України за плянами з Москви вивозиться метал-сировина, а на Україну із віддалі тисяч кілометрів привозять частогусто найпримітивніші вироби: дротяні сітки, прокат і різні деталі до машин, тощо) дуже поширені, але, для замаскування колоніального характеру їх, їм надано фальшивої назви "кооперування підприємств".

На підставі офіційних даних за 1955 р. ми обчислили, що з України було вивезено 10.4% видобутої там залізної руди, близько 25% витопленого чавуну й близько 20% криці й прокату чорних металів.²²⁾ Статистичний же щорічник за 1962 р.²³⁾ подає відомості про вивіз і довіз чорних металів (разом з ломом) залізничним транспортом в розрізі республік. Для України й РСФСР ці відомості такі в тис. тонн:

	Україна (Перевага вивозу над довозом)	РСФСР (Перевага довозу над вивозом)
1958 р.	— 9,269	+ 4,856
1959 р.	— 10,437	+ 4,933
1960 р.	— 11,014	+ 5,190
1961 р.	— 12,490	+ 6,790
1962 р.	— 12,555	+ 5,757

Це дані тільки залізничного транспорту, отже, тут не враховані всі види інших способів транспортування, а в т. ч. річного й морського транспорту. Основна маса вивозу з України пішла, звичайно, до РСФСР як дешева сировина для її рентабельної індустрії. Тож і не дивно, що в офіційному виданні ЦСУ при Раді міністрів РСФСР ми читаємо:

^{21а)} Радянська Україна ч. 249 за 24.X.64, ст. 2: "Машини приречені на ...коротколіття". Підкреслення наше.

^{21б)} Радянська Україна ч. 213 за 11.IX.64, ст. 1: "Унікальний прокатний стан".

²²⁾ Див. докладно: Д. Соловей: "Політика ЦК КПСС у плануванні розвитку промисловости та промислових кадрів. Вид. "Пролог", 1960, ст. 72-73

²³⁾ Нар. хоз. СССР в 1962 г., ст. 391

"На частку РСФСР припадає майже дві третини всієї промислової продукції ССРСР і три чверти продукції машинобудівництва і металообробки".²⁴⁾

І на підтвердження цього у згаданому статистичному щорічнику ми знаходимо такі дані про питому вагу РСФСР в продукції ССРСР: комбайни тракторні — 100%, комбайни зернові — 100%, казани парові — 99.1%, ткацькі варстати — 93%, годинники наручні — 91%, автомобілі вантажні — 90%, автомобілі легкові — 89%, автогрейдери — 89%, швацькі машини — 89%, годинники всілякі (разом із наручними) — 88%, телевізори голосномовні — 82%, культиватори тракторні — 81%, холодильники побутові — 78%, нафтоапаратура — 77%, турбіни — 76%, автобуси — 76%, прядильні машини — 75%, електровози магістральні — 74%, генератори для турбін — 73%, вагони пасажирські магістральні — 71%, підшипники (нові) — 71%, кузняно-пресові машини — 71%, радіоприймачі — 69%, пральні машини — 68%, електродвигуни — 66%, екскаватори — 65%, бульдозери — 65%, варстати металорізальні — 60%, вагони вантажні магістральні — 59%, електропилосмоки побутові — 59%, криця — 56%, прокат чорних металів — 55%, рури з криці — 54%, металургійне устаткування — 51%, плуги тракторні — 50%, електродвигуни перемінного струму потужністю від 0.25 до 100 квт. — 50%, велосипеди — 50%, чавун — 45%, залізна руда — 35%.²⁵⁾

Таким чином, хоча в РСФСР здобуто було тільки 35% всієї залізної руди і 35.3% вугілля для коксування, партійний провід зосередив там основну масу закладів машинобудівельної й металообробної промисловости, як найбільш рентабельних і працевбирущих.^{25а)} Це видно також і з даних про розподіл основних фондів між галузями промислових виробництв. Ми вже знаємо, що питома вага основних фондів народного господарства на кінець 1961 р. в РСФСР дорівнювала 61.1% (при питомій вазі людности в Союзі — 55.6%), а на Україні тільки 13.6%, при питомій вазі людности — 19.8%. Але, при цілковитій недостатності основних фондів в народньому господарстві України, ще й відносний розподіл їх між галузями виробництв зовсім не корисний, потворно однобічний, суґубо колоніальний, як це й видно з наступного порівняння:

Питома вага основних фондів окремих галузів індустріальних виробництв на кінець 1962 р. у %%.²⁶⁾

	РСФСР	Україна
Чорна металургія	8.3	23.3
Паливна промисловість	13.0	20.3
Машинобудівництво	22.7	17.5
Легка промисловість	4.6	2.0
Інші галузі	61.4	37.2
Разом	100	100

²⁴⁾ Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст 25. Підкресл. наше.

²⁵⁾ Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 25-27

^{25а)} Докладно це висвітлено у спеціальній праці: Д. Соловей: "Політика ЦК КПСС у плянуванні розвитку промисловости та промислових кадрів на Україні". В-во "Пролог", 1960, 108 ст.

²⁶⁾ Народн. хозяйство СССР в 1962 г., ст. 135

Член АН СРСР А. А. Арзуманян пише, що завойовники-колонізатори "господарству підкорених народів надають однобічного, потворного характеру, щоб завжди тримати їх (підкорених) у себе на прив'язі". Щоб господарство підкорених становило тільки додаток до їхнього господарства. Тому вони, завойовники-колонізатори, розвивають у тих своїх колоніях лише ті галузі господарства, які в першу чергу дають їм сировину.^{25в)} Яскраву світліну до сказаного ми й маємо тут.

У РСФСР на чорну металургію й паливну промисловість припадає з основних фондів її народного господарства — 21,3%, що треба визнати за нормальне. На Україні ж, при зовсім недостатніх основних фондах взагалі, на згадані дві **здобувні** галузі промисловости припадає аж 43,3% вартости всіх основних фондів республіки!

Далі, на Україні на машинобудування, що мусило б бути тут головним (бо тут здобувається основна кількість металу, тут розташована паливна промисловість і тут же є найбільша зайвина робочих рук, себто — маємо тут у наявності всі потрібні економічні передумови), з основних її фондів припадає тільки 17,5%, себто — у **2,5 рази менше**, ніж на металургію і паливну промисловість разом. І навпаки, в РСФСР (власне — у Великоросії), при величезних основних фондах її промисловости взагалі, на саме машинобудування припадає з них аж 22,7%, себто — **більше**, ніж на всю металургію і паливну промисловість. Отже, Президія ЦК КПСС машинобудівельну промисловість в РСФСР розбудовує переважно на довозі сировини й півфабрикатів з України.

Так само й з легкою промисловістю. В РСФСР питома вага основних фондів її дорівнює 4,6%, а на Україні тільки — 2%. Отож, таку ж потворну картину ми маємо і з виробництвами легкої промисловости. Так, питома вага виробництва бавовняних тканин РСФСР досягла 86% продукції цілого СРСР, хоча весь урожай бавовника в 1962 р. в кількості 4,304 тис. тонн був зібраний за межами РСФСР — в Узбекиській, Казахській, Азербайджанській, Киргизькій, Таджикиській, Вірменській і Туркменській республіках.²⁶⁾ Питома вага взуття гумового — 85%, тканин із льону — 82%, тканин із шовку — 81%, тканин із вовни — 78%, взуття повстяного — 78%, взуття шкіряного — 57% тощо. Тож навіть у льолярній публікації АН УРСР ми читаємо:

"Основною статтею завозу (на Україну — ДС) є тканини, питома вага яких у загальному надходженні товарів через державну оптову торгівлю становила 63%. Наша республіка шляхом ввезення із інших союзних республік задовольняє близько 90% потреби у бавовняних тканинах, понад 80% потреби у шкіряних і шовкових тканинах, 100% потреби у льонних тканинах" (хоча льон сіється у багатьох областях України і льонне прядиво як сировина вивозиться до РСФСР. Року 1962 Україна дала 20% заготівлі льонного прядива, а сама РСФСР тільки 55%. — ДС).²⁷⁾

А далі говориться:

"Навряд чи можна вважати за нормальне таке становище, коли завіз із інших республік (в основному із РСФСР — ДС) становить:

---

^{25в)} А. Арзуманян: Что такое империализм. Госполитиздат, Москва, 1954, ст. 41-42

²⁶⁾ Нар. хоз. СССР в 1962 г., ст. 281

²⁷⁾ Націон. доход Україн. РСР, ст. 254

по металевій галантерії — близько 66%, текстильній — понад 50%, шкіряній галантерії — 25% всіх надходжень цих товарів у роздрібну мережу республіки. Інтереси поліпшення міжреспубліканських зв'язків вимагають розширення виробництва тих товарів, для організації виробництва яких республіка (Україна — ДС) має всі можливості²⁸⁾

Звичайно, господарські інтереси та наявність своєї сировини й палива, та економічна доцільність вимагають розвитку на Україні багатьох із названих виробництв, але політичні інтереси Кремлю (тримання України в стані колоніального додатку до економіки РСФСР) стоять цьому на перешкоді.

А ось найновіша світлина до того, в якому стані перебуває легка промисловість України. "Радянська Україна" (Київ) за 4.IX.1964 р. пише:

"Досі тільки у важкій промисловості посилено розвивались мінерально-сировинні бази, насамперед для металургії і хемії, будівництва. На службу цим галузям розвідані значні запаси мінеральної сировини, споруджено гірничовидобувальні підприємства.

Малим і новим базам, що забезпечують сировиною інші галузі промисловости, приділялось набагато менше уваги. Це привело до того, що розпочате з давніх давен видобування каоліну, пермагану, тугоплавних керамічних глин і формувальних пісків нині не задовольняє потреби ні кількісно, ні якісно. Виною цьому — низький технічний рівень видобування і збагачення сировини. От і виходить: хоч надра України — невичерпно багаті, а такі матеріяли, як магнезит, пермаган, доводиться завозити з Кольського півострова, Уралу чи Казахстану. Те саме можна сказати і про концентрати кольорових та рідкісних металів, про бентонітові глини і т. д....^{28а)}

Наслідок же цієї політики такий: "в промисловості УРСР, — як свідчить київська публікація, — працює менше чверти всього зайнятого в народньому господарстві населення"²⁹⁾ Себто менше 25%. А в РСФСР в 1962 р. із 41.1 млн. осіб, що працювали в народньому господарстві, "промислово-виробничий персонал" становив 16.3 млн. осіб, або 38%³⁰⁾

4. КРЕДИТУВАННЯ.

Проводячи плянову політику стримування нормального розвитку промисловости України, тримаючи той розвиток нижче і на певній відстані від ступеню розвитку промисловости РСФСР, нарешті — спрямовуючи увесь економічний розвиток України **однобічно**, як колоніального додатку до економіки РСФСР, — Президія ЦК КПСС відповідно цьому основному своєму завданню керує й кредитуванням народнього господарства республік із спільної державної скарбниці.

У статистичному щорічнику "Народное хозяйство СССР в 1962 году" ми знаходимо відомості про кредитування банками СССР народнього господарства усіх союзних республік за п'ять років (1958-1962).

²⁸⁾ Націон. доход Україн. РСР, ст. 255

^{28а)} Цитуємо за "Інформатор — життя Укр. РСР", вид. Радіо "Свобода", Нью-Йорк, ч. 16 за вересень 1964, ст. 4

²⁹⁾ Там же, ст. 60

³⁰⁾ Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 25 і 48

Хоча ці відомості й подані в розрізі союзних республік, але з них без додаткових розрахунків не можна зрозуміти, яким принципом керувалися відповідні органи, визначаючи тій чи тій республіці кредитові суми-ліміти. Щоб здобути ясну картину, ми звели ці відомості про лишки позичок на кінець кожного року в три основні групи республік: РСФСР, УРСР та інші 13 неросійських республік. Ці суми лишків позичок на кінець року ми поділили на кількість людности по республіках на кінець тих же років і здобули таку наочну картину становища (див. табл. 9).

Табл. 9. Кредитування банками ССРСР народнього господарства і людности союзних республік із розрахунком на одну особу людности в карб. і коп. ²¹⁾

Республіки:	1958	1959	1960	1961	1962
РСФСР	192.62	223.40	234.36	252.31	269.37
Україна	133.79	153.33	161.19	189.47	194.01
Інші 13 респ.	180.02	209.64	215.90	230.28	244.07
СССР	177.84	206.09	215.29	234.59	248.18
У т. ч. 12 неросій. респуб. без Казахстану	172.60	196.96	194.90	212.41	224.20

Взявши за основу розраховані на одну особу для цілого ССРСР суми кредитувань, ми зразу ж бачимо, що такі суми для РСФСР за всі ці роки (1958-1962) були **значно вищі** за пересічні для цілого ССРСР. Для інших же 13-ти неросійських республік вони в 1958-1960 рр. були трохи вищі, а в 1961-1962 рр. трохи нижчі за пересічні показники для цілого ССРСР. Що ж стосується України, то у всі ці роки ті суми були **значно нижчі** за пересічні для всього ССРСР, а в порівнянні з РСФСР були нижчі навіть на 28-30%.

Отож, якщо суми кредитувань на одну особу людности для 13-ти інших неросійських республік у всі ці роки були плянувальниками Президії ЦК КПСС більш-менш підтягнуті до пересічних сум для цілого ССРСР, то зроблено це було виключно за рахунок недодання таких сум для України. Крім того, за рахунок дискримінації України полагоджено й інтереси самої РСФСР.

Варто відзначити тут, що як з числа 13-ти неросійських республік вилучити Казахську республіку, якій із імперських міркувань та інтересів надано було особливо значних (при розрахункові на одну особу людности) кредитувань, то й тоді показники для решти 12-ти неросійських республік (як брати їх разом) були помітно вищі за показники для України.

У табл. 9 ми подали розрахунки на одну особу людности сум кредитування банками ССРСР народнього господарства разом з людністю. Але знайшли ми за три роки (1958-1960) й окремі відомості про кредитування самої людности на індивідуальне житлове будівництво, господарське устаткування й інше. Розрахувавши й їх на одну особу людности, ми виявили той самий дискримінаційний колоніальний підхід Президії ЦК КПСС і до людности України безпосередньо. (Див. табл. 10).

²¹⁾ Вираховано за даними: а) Нар. хоз. ССРСР в 1962 г., ст. 641 і 9. б) Нар. хоз. ССРСР в 1958 г., ст. 8; в 1960 г., ст. 8; в 1961 г., ст. 9

Табл. 10. Кредитування банками ССРСР людности на індивідуальне житлове будівництво, господарське устаткування тощо з розрахунку на одну особу людности в крб. і коп. ³²⁾

(При розрахункові лишки позик і кількість людности брато на кінець року).

Показники:	1958	1959	1960
1. Міська людність			
РСФСР	4.25	4.51	4.47
Україна	3.56	4.09	4.27
Інші 13 республік	5.76	6.12	5.90
СССР	4.40	4.74	4.72
У т. ч.: Казахстан	4.40	4.86	4.93
Інші 12 неросійських респ.	6.12	6.48	6.17
2. Сільська людність			
РСФСР	3.75	4.57	4.91
Україна	2.74	3.43	3.59
Інші 13 республік	3.83	4.64	5.41
СССР	3.56	4.35	4.78
У т. ч.: Казахстан	10.28	11.94	14.22
Інші 12 неросійських респуб.	2.48	3.08	3.42
3. Разом міська й сільська людність			
РСФСР	4.00	4.54	4.67
Україна	3.11	3.74	3.92
Інші 13 республік	4.58	5.22	5.61
СССР	3.97	4.54	4.75

Почнімо розгляд показників табл. 10 з підсумкового III-го розділу про кредитування міської й сільської людности разом. З нього бачимо, що у всі ці три роки сума кредитування із розрахунку на одну особу людности у 13-ти неросійських республіках (без України) була значно вища за пересічну норму для цілого ССРСР: року 1958 вища на 15.4%, року 1959 — на 14.9% і року 1960 — на 18.1%.

Щодо РСФСР, то сума кредитування на одну особу в 1958 р. була трохи (на 0.8%) вища за пересічну для ССРСР норму, в 1959 р. вона дорівнювала пересічній нормі, а в 1960 р. виявилася трохи (на 1.7%) нижча за всесоюзну норму.

Натомість на Україні сума кредитування на одну особу людности у всі ці три роки була значно нижча за пересічні норми для ССРСР: у 1958 р. — нижча на 24%, у 1959 р. — на 17.6% і в 1960 р. — на 17.5%. Отож і тут виходить, що за рахунок недодачі кредитувань людності України давалися кредитування вищі за всесоюзні норми людности інших республік, а в т. ч. й РСФСР (в 1958 р.).

³²⁾ Вираховано за: а) Нар. хоз. ССРСР в 1960 г., ст. 852-853; ст. 10; б) Нар. хоз. ССРСР в 1961 г., ст. 8

На підставі розгляду показників таблиці 10 можна догадуватися, що найбільше кредитів людної на індивідуальне житлове будівництво, господарське устаткування тощо (окрім Казахстану) видавалося по містах інших 12-ти неросійських республік для підтримання й укорінення надісланих туди колонізаторів. Що ж до сільської людної, то (знов таки вилучаючи Казахстан, що перебуває в особливих умовах) в 12-ти неросійських республіках кредитування було навіть гірше за Україну. в той же час в РСФСР в ці роки кредитування сільської людної було значно вище за пересічні всесоюзні норми.

5. ОСНОВНІ ФОНДИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА. ПРИБУТКИ КОЛГОСПІВ.

Маса колгоспного селянства найбільш упосліджена й визискувана кляса людної в СССР. Тому ясных і придатних для порівняльної аналізи даних з сільського господарства та про становище колгоспної маси можна знайти в офіційних статистичних довідниках дуже мало.

Із відомостей про основні фонди народнього господарства на кінець 1961 р. ми домідуємося, що в цілому СССР їх оцінено в 48.0 млрд. крб.³³⁾ На частку РСФСР припало 23.3 млрд. крб. ³⁴⁾, або 48.5%, а на частку України — 6.5 млрд. крб.³⁵⁾, або 13.5%. Решта ж 18.2 млрд. крб., або 38.0%, припала на інші 13-ть союзних республік, але основна маса з цього, треба думати, припала на Казахстан. Туди, під час розорювання цілих земель, перекинуто було з РСФСР і з УРСР велику кількість комбайнів, тракторів та інших сільсько-господарських машин і знарядь. Але чи робив це партійний апарат рівномірно й пропорційно? Мабуть, ні. Принаймні цьому заперечує такий розрахунок. 23.3 млрд. крб. основних фондів сільського господарства РСФСР на кінець 1961 р. припадають на 53,877 тис. сільської людної цієї республіки, або 432 крб. на одну особу. На Україні ж 6.5 млрд. крб. вартості основних фондів сільського господарства припадають на 22,193 тис. сільської людної, а це дає 294 крб. на особу, або на 32% менше за РСФСР. Очевидно, постачання сільськогосподарських машин і знарядь цілиним землям під час розорювання їх робилося переважно за рахунок обезсилювання сільськогосподарства України, де недостатку машин і знарядь мали надолужувати колгоспники власним фізичним напруженням.

Візьмімо для порівняльного розгляду також відомості про грошові прибутки колгоспів із розрахунку на один колгоспний двір в карбованях, що їх подає статистичний щорічник ЦСУ СССР. Поруч з відомостями для цілого СССР виписуємо дані для двох основних республік — РСФСР і України, та додаємо до них свої відсоткові вирахування. (Див. табл. 11).

Показники табл. 11 наочно свідчать, що грошові прибутки колгоспів цілого СССР (гр. 2), при розрахункові їх на один колгоспний двір, були майже до 1959 р. вищі за такі ж прибутки РСФСР. Мабуть, тому, що прибутки колгоспів, де плекають бавовник, були дещо вищі. Відіграла, певно, деяку ролю й продукція вовни, що її у значній мірі постачають колгоспи тих же республік Середньої Азії. Бавовна і вовна — це

³³⁾ Нар. хоз. СССР в 1961 г., ст. 69

³⁴⁾ Нар. хоз. РСФСР в 1962 г., ст. 36

³⁵⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 267-268

Табл. 11. **Грошові прибутки колгоспів з розрахунку на один колгоспний двір у карбованцях.** ⁸⁶⁾

Роки	СССР	РСФСР	Україна	Україна у % до РСФСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1952	215	153	184	120.3
1953	252	190	207	108.9
1958	702	682	610	89.4
1959	742	745	614	82.4
1960	781	821	632	77.0
1961	830	857	744	86.8
1962	938	1023	837	81.8

основна сировина для монопольної бавовняної й вовняної текстильної промисловості РСФСР. Щоб розвивати цю промисловість і мати для неї досить сировини без небезпечних перебоїв, Кремль змушений був ціни на цю сировину визначати порівняно дешево вищі, щоб не ставити під удар згадану промисловість Великої Росії. Проте з року 1960 прибутки колгоспів РСФСР (із розрахунку на один колгоспний двір) політикою партії підносяться на перше місце.

Як порівнювати ж РСФСР і Україну (гр. гр. 3 й 4), то звертають на себе увагу такі моменти. У 1952-1953 рр. грошові прибутки колгоспів при розрахунку на один двір були на Україні вищі за РСФСР: у 1952 р. — на 20.3%, а в 1953 р. — на 8.9%. Але в ці роки суми прибутків колгоспів при розрахунку на один колгоспний двір були абсолютно мізерні. Бо, як читаємо і в київській публікації, —

"При реалізації продукції колгоспів, частина новоствореної ними вартості через (низькі — ДС) закупочні ціни перерозподіляється на користь держави".⁸⁷⁾

Себто, кажучи простіше, держава рекувізує продукцію колгоспів, виплачуючи за неї вигідні для себе ціни. Але далі там же констатується:

"Низькі заготівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, які існували до 1953 року, були в суперечності з вимогами закону вартості: у них не враховувалися суспільні затрати праці, певною мірою порушувалася вартісна еквівалентність обміну між містом і селом. Практично це означало, що за рівну працю провадилася нерівна оплата".⁸⁸⁾

З цього бачимо, що колгоспне селянство, як і за колишніх часів кріпаччини, працює за більшовицької системи виключно під поліційним примусом державного апарату. Але після смерті Сталіна, коли довелося волею-неволею зменшити поліційний тиск на людину, ціни на продукти сільського господарства, що їх забирала держава, довелося підняти, й пересічний прибуток колгоспів при розрахунку на один колгоспний двір втричі збільшився. Проте нові ціни (за системою "зональності") були зрегульовані, як видно, так, що прибутки колгоспів РСФСР при

⁸⁶⁾ Нар. хоз. СССР в 1962 г., ст. 344

⁸⁷⁾ Нац. доход Укр. ЯСР, ст. 204

⁸⁸⁾ Там же, ст. 209

розрахункові на один колгоспний двір поволі зайняли перше місце, а прибутки колгоспів України стали нижчі від них: у 1958 р. — на 10.6%, у 1959 р. — на 17.6%, у 1960 р. — на 23.0%. У 1961 р. цей спад затримався і прибутки колгоспів України були менші від прибутків РСФСР на 13.2%, а у 1962 р. знов менші на 18.2%. Таким чином, грошові прибутки колгоспів України за останні п'ять років (1958-1962) були значно нижчі за такі ж прибутки колгоспів РСФСР, при розрахункові на один колгоспний двір, і виявили явну тенденцію до дальшого відносного зниження. Пам'ятаймо при цьому, що прибутки колгоспів із розрахунку на один колгоспний двір і тепер ще низькі, а разом з тим це ще далеко не заробітки самих колгоспників. Колгоспникам з того дістається тільки невелика частка, але офіційна статистика цих відомостей не подає.

6. ВИВІЗ З УКРАЇНИ РОБОЧОЇ СИЛИ.

Як ми вже бачили, Президія ЦК КПСС протягом майже півстоліття систематично не додає Україні із спільної державної скарбниці належних капіталовкладань для розвитку її господарства. У цей спосіб протягом десятиріч штучно гальмується на Україні розбудова залізобудівної й машинобудівельної промисловости, які затруднюють звичайно велику кількість робітників і сприяють виробленню серед них різноманітних кваліфікацій. Натомість ці види виробництва широко розбудовуються у Великоросії, хоча могутня сировинна й паливна база для них зосереджена на Україні. Пляново затримується розвиток на Україні й інших індустріяльних виробництв, що теж потребують значної кількості робочої сили, як от: текстильного, шкіряного, м'ясного, цукрового тощо. В наслідок цього систематично звужується на Україні ринок праці. Це давало й дає керівництву КПСС можливість, поруч з терористичними заходами (що їх широко вживано було від кінця 1920-их років до смерті Сталіна) примушувати людину України, особливо молоду й найпрацевдатнішу частину її, до виїзду за її межі ще й економічними засобами — створеним у зазначений спосіб безробіттям.

Справу вивозу людинности України за її межі (влада повних даних про це не оголошує і тримає їх у таємниці) ми намагалися докладно висвітлити в інших працях.³⁹⁾ Тому тут не будемо повторюватися, а подамо лише наслідки цієї політики — безупинне зменшення питомої ваги людинности України в Союзі, вираховане на підставі офіційних даних про людинність республік. (Див. табл. 12)

Нещодавно в київському журналі "Економіка радянської України" ми прочитали таке:

"Щоб схарактеризувати масштаби організованого переміщення робочої сили в республіці, досить сказати, що тільки за післявоєнний період (1946-1962 рр.) для роботи в промисловості, будівництві і

³⁹⁾ а) Д. Соловей "Людинність України за сорок років влади ЦК КПСС у світлі переписів". Дітройт, 1961. (Відбитка з журн. "Вільна Україна" ч. 24-27); б) Д. Соловей "Примусова колонізація Казахської республіки українською людинністю". Мюнхен, 1961. (Відбитка з журн. "Вільна Україна" ч. 29); в) Див. також: А. Білінський: "Розподіл фахових сил в СРСР, як одна з головних метод вимішування населення". (Газ. "Укр. Вісті" в Нов. Ульмі, ч. 37 за 13.IX.1964.)

Табл. 12.

Питома вага людности
України в ССРСР (у %%)

На 17.ХІІ.1926 р	19.7
На 17.І.1939 (після депортацій і штучного голоду)	18.2
На кінець 1939 р. (після приєднання західноукраїнських земель)	21.4
На І.ІV.1956 р	20.3
На 15.І.1959 р.	20.1
На 1.І.1961 р.	19.9
На 1.І.1962 р.	19.8
На 1.І.1963 р.	19.7

на транспорті було направлено більше 2.2 млн. робітників, у тому числі за межі республіки (УРСР) близько 810 тис. чоловік, і переселено в малонаселені райони і на зрошувані землі більше 277 тис. сімей, у т. ч. за межі республіки близько 88 тис. сімей⁴⁰⁾

"88 тис. сімей" — це мінімум 350 тис. осіб. Тож за цими даними за межі України вивезено понад 1,160 тис. осіб. Але ці дані, як видно, не охоплюють тих, що їх вивезено для сільсько-господарських робіт до Казахстану та інших місцевостей, бо автор говорить про працю "в промисловості, будівництві і на транспорті". Крім того, мова тут іде про вивезення "по набору". Тому в цю кількість не враховано масових депортацій людности України після Другої світової війни на заслання, до концтаборів, для примусового оселення ("спецпереселенці"). Не враховано тут і тих 1,935,000 осіб (із загальної кількості репатрійованих — 3,185,000), що на Україну не були повернуті і дець зникли.⁴¹⁾

У наслідок отого безупинного (фактично примусового) вивозу з України робочих контингентів, питома вага промислового робітництва України в ССРСР сягала в 1962 р. тільки 18.0%. (Див. далі п. 11, табл. 18).

7. ПОКАЗНИКИ РОЗДРІБНОГО ТОВАРООБИГУ.

Щойно ми розглянули цілу низку даних, які стосуються народного господарства й фінансів ССРСР та основних груп республік і які піддаються порівняльній аналізі. З них наочно виявилось колоніальне становище України в ССРСР та визиск її багатств і праці її людности кремлівською владою. Безперечно, те колоніальне становище і той визиск економіки України та праці її людности мусили сильно вплинути на порівняльне зниження побутових умов життя тої людности. На жаль, повні фонди виплачуваної заробітної платні робітникам, службовцям і колгоспникам та інші потрібні дані партійна влада тримає в таємниці і відомостей про них не оголошує. Покищо оголошуються відомості лише про роздрібний товарообіг з громадським харчуванням. Але подається їх в розподіл між республіками дуже загально. А відомості про роздрібний товарообіг у розрізі міст і сел ми знайшли у статистичному щорічнику тільки за 1959 р. (Раніше нам пощастило знайти й проаналізу-

⁴⁰⁾ П. Коваленков: "Про поліпшення використання трудових ресурсів". ("Е.Р.У." ч. 6 за 1963, ст. 83)

⁴¹⁾ Див. докладно: Д. Соловей "Людність України...", ст. 20

вати такі ж відомості за 1955 р.⁴²⁾). Співставлення даних за (1958-1962 рр. ми подаємо в табл. 13, де розрахунок зробили на одиницю людности. Через технічні труднощі друкування — подаємо тут ці вирахування заокруглено в карбованцях.

Табл. 13. Роздрібний товарообіг разом з громадським харчуванням у розрахункові на одну особу людности в карбованцях.

(У цінах відповідних років, але за масштабом цін 1960 р. Кількість людности при розрахункові брато на кінець року). ⁴³⁾

Республіки	1958	1959	1960	1961	1962
1. У крб. на одну особу людности:					
РСФСР	361	376	404	411	436
Україна	273	290	310	319	341
Інші респ.	280	292	314	314	333
СССР	324	339	363	369	391
2. У %% до СССР:					
РСФСР	111.5	111.0	111.4	111.6	111.3
Україна	84.3	85.7	85.2	86.3	87.2
Інші республіки	86.2	86.3	86.4	85.1	85.3
СССР	100	100	100	100	100

Перш за все мусимо констатувати, що ці пересічні річні суми роздрібного товарообігу на одну особу людности взагалі невеликі. Далі, з показників табл. 13 видно, що в РСФСР сума роздрібного товарообігу з розрахунку на одну особу людности протягом п'яти взятих років (1958-1962) міцно трималася на 11% вище від пересічного показника для цілого СССР. На Україні ж вона протягом цих же років навпаки — міцно трималася на 16-14% нижче від пересічного показника для СССР. Щож до інших 13-ти неросійських республік, то вона була в 1958-1960 рр. трохи вища за пересічні суми для України, а в 1961-1962 рр. трохи нижча, але в порівнянні з пересічним показником для цілого СССР була також увесь час значно нижча. Це свідчить про дуже велику й від'ємну різницю в добробуті людности неросійських республік, а в т. ч. й України у порівнянні з станом добробуту людности РСФСР. Це перший загальний висновок. Та він цілком зрозумілий. Адже й у виданні АН УРСР ми, наприклад, читаємо:

"У нас (в УРСР — ДС) є ще чимала кількість **п'яново-збиткових підприємств**, та й не тільки збиткових за пляном, **навіть збиткові цілі галузі господарства** (наприклад — вугільна промисловість)".

А далі й цілком вірний з цього висновок:

"Де вищий рівень розвитку промисловости та інших галузей госпо-

⁴²⁾ Див.: Д. Соловей "Вияв наслідків політики колоніалізму ЦК КПСС за допомогою статистичних даних про роздрібний товарообіг України". Дітройт, 1958. (Відбитка з журн. "Вільна Україна", ч. 18)

⁴³⁾ Вирахувано за Народ. хоз. СССР в 1962 г., ст. 517

дарства, там виплачуються й значніші суми заробітної плати“.⁴⁴⁾ Ну, а вищий рівень розвитку промисловости там, де вона рентабельна.

Тепер перейдімо до розгляду даних в розрізі міст і сел. Найостанніші відомості ми знайшли, як вже згадано передніше, тільки за 1959 р. Подаємо їх у табл. 14а і 14б і в такому вигляді, щоб читач міг цілком перевірити наші розрахунки й висновки.

Табл. 14—а. Роздрібний товарообіг з громадським харчуванням за 1959 р. ⁴⁵⁾

Показники	(За масштабом цін 1960 р.)		
	Міста	Села	Разом
1. Уся сума роздрібного товарообігу у млн. крб.			
(1)	(2)	(3)	(4)
РСФСР	33,916.1	10,805.1	44,721.2
Україна	9,523.9	2,828.8	12,352.7
Інші республіки	10,681.0	4,168.1	14,849.1
СССР	54,121.0	17,802.0	71,923.0
У т. ч. центральний район РСФСР	?	?	12,069.5
2. Людність у тис. осіб на 15.I.1959 р.			
РСФСР	61,611	55,523	117,534
Україна	19,147	22,722	41,869
Інші республіки	19,220	30,604	49,424
СССР	99,978	108,849	208,827
У т. ч. центральний район РСФСР	?	?	24,790

⁴⁴⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 168, підкресл. наше.

⁴⁵⁾ Складено за:

а) Народ. хозяйство РСФСР в 1960 г., ст. 432-433

б) Радянська Україна в цифрах. Київ, 1960, ст. 337

в) Народ. хозяйство СССР в 1962 г., ст. 515

г) Численность, состав и размещение населения СССР. Госстатиздат, Москва, 1961, ст. 6,9. Кількість людности для розрахунку взято на 15.I.1959 р. (а не на кінець року) тому, що її поділено між містом і селом.

Табл. 14-б. Роздрібний товарообіг з громадським харчуванням за 1959 рік.

Показники (1)	Міста (2)	Села (3)	Разом (4)
3. Сума роздріб. товарообігу на одну особу людности в крб. і коп.			
РСФСР	550.48	194.61	380.50
Україна	497.40	124.50	295.03
Інші республіки	555.72	136.20	300.41
СССР	541.33	163.55	344.41
У т. ч. центральний район РСФСР			
	?	?	486.87
4. Сума роздріб. товарообігу на одну особу людности у %% до СССР:			
РСФСР	101.7	118.9	110.5
Україна	91.9	76.1	85.6
Інші республіки	102.6	83.3	87.2
СССР	100	100	100
У т. ч. центральний район РСФСР			
	?	?	141.4
5. Сума роздріб. товарообігу на одну особу людности у %% до центр. району РСФСР:			
Центр. рай. РСФСР	?	?	100.
Україна	—	—	60.6
Інші республіки	—	—	61.7

Табл. 14а ми подаємо тут тільки як базу наших вирахувань і для читачевої контролі. Розгляд показників почнемо з табл. 14б з розділу III. Як бачимо з підсумкової графи 4, пересічна сума роздрібного товарообігу з громадським харчуванням в РСФСР (380 крб. 50 коп.) на 10.5% вища за пересічну суму для цілого СССР (344 крб. 41 коп.). В інших 13-ти нерос. республіках (без України) вона нижча за пересічну суму для СССР на 12.8%, а на Україні нижча навіть на 14.4%. Себто, якщо Україна має найнижчу пересічну суму роздрібного товарообігу з громадським харчуванням на одну особу людности — 295 крб. 03 коп., то тим самим вона має найнижчі побутово-економічні умови, найнижчі за-

робітки, найнижчий життєвий рівень. Це другий наш висновок.

Тепер порівняймо пересічні суми роздрібногo товарообігу на одну особу по містах (гр. 2). В РСФСР ця сума сягала 550 крб. 48 коп. і була вища тільки на 1.7% за пересічну для СССР. По інших 13-ти неросійських республіках (без України) вона досягла навіть 555 крб. 72 коп. і була вища на 2.6% за пересічну для СССР. Натомість на Україні ця сума досягала тільки 497 крб. 40 коп. і була **нижча** за пересічну для цілого СССР на 8.1%. Отже, розрив між пересічними сумами роздрібногo товарообігу по містах основних трьох груп республік був не такий великий, як той, що його щойно виявили суми пересічні для міст і сел разом (гр. 4). Треба думати, що це явище пояснюється тим, що по містах усіх неросійських республік зосереджено велику кількість колонізаторів, які поставлені політикою партії у значно кращі матеріально-побутові умови життя, ніж тубільна людиність. Але в цілому й тут Україна є в найгіршому становищі щодо ступеня добробуту міської людиности.

Але найбільший розрив між пересічними сумами роздрібногo товарообігу на одну особу людиности ми маємо по селах цих трьох груп республік (гр. 3). Виявляється, що пересічна сума роздрібногo товарообігу на одну особу сільської людиности в порівнянні з пересічною для цілого СССР була: в РСФСР **вища** на 18.9%, в 13-ти неросійських республіках (без України) — **нижча** на 16.7%, а **на Україні нижча аж на 23.9%!**

При чому характерно, що пересічна сума роздрібногo товарообігу на одну особу сільської людиности до пересічної суми на одну особу міської людиности становила: в РСФСР — 35.6%, на Україні — 25.0% і в інших 13-ти неросійських республіках в цілому — 24.5%. Таким чином, найнижчу пересічну суму роздрібногo товарообігу на одну особу сільської людиности мала Україна — 124 крб. 50 коп., проти 136 крб. 20 коп. в інших 13-ти неросійських республіках, взятих разом, і проти 194 крб. 61 коп. в РСФСР. Робимо тут третій висновок: селянська маса України поставлена політикою керівництва партії у найгірші матеріально-побутові умови. Для того, очевидно, щоб у цей спосіб примушувати її до виселювань за межі України. І в якійсь мірі своєї мети керівництво партії безперечно досягає, що ми й бачили із безупинного зменшення в СССР питомої ваги людиности України.

Але РСФСР — це велика республіка, до складу якої входять різні неросійські народи й автономні республіки, як от: Якутська, Комі, Бурятська, Калмицька тощо, умови життя людиности яких ні в якій мірі не можна порівнювати з життям людиности етнографічної Великоросії. На жаль, відомостей про роздрібний товарообіг міст і сел етнографічної Великоросії у статистичних щорічниках немає. Довелося взяти для порівняння відомості за один Центральний район РСФСР (до складу якого входить тепер 11 областей і де в 1959 р. жило 24,790 тис. людиности) і без розподілу на місто й село. І тут виявилось, якщо пересічна сума роздрібногo товарообігу на одну особу людиности на Україні (295.03) була менша за таку ж суму в РСФСР (380.50) на 22.5%, то у порівнянні з пересічною сумою для Центрального району РСФСР (486.87) пересічна сума України була менша вже на 39.4%.

8. МІЗЕРНІ ЗАОЩАДЖЕННЯ ЛЮДИНОСТИ.

Другим після роздрібногo товарообігу важливим показником ступеню добробуту людиности різних союзних республік СССР є індивіду-

альні збереження в ощадкасах. Але саме ці відомості статистичні щорічники ЦСУ ССРСР — за 1960 р. (ст. 854), за 1961 р. (ст. 607) і за 1962 р. (ст. 492) — подають дуже стисло і тільки в цілому за ССРСР. Відомості для окремих республік не подаються, очевидно з метою, щоб не давати змоги зацікавленим робити порівняльної аналізи. А та порівняльна аналіза тільки й розкриває справжній стан речей. Та статистичні щорічники ЦСУ ССРСР — це не збірники матеріалів для вивчення й об'єктивної наукової аналізи. В основному вони є збірники матеріалів для партійної пропаганди. Бо в ССРСР і досі діє правило — "наука має бути партійна", себто — служити цілям партійної пропаганди.

З великими труднощами пошастило нам знайти за два роки (1960 і 1961) однаково зведені відомості як для цілого ССРСР, так і для РСФСР та для України. На жаль, відомості для РСФСР у статистичному щорічнику подано заокруглено аж у мільярдах крб. Це може при наших розрахунках вплинути на невелике зменшення на одну особу в РСФСР і навпаки — на невелике збільшення вкладу на одну особу в інших 13-ти

Табл. 15. Суми вкладів людности до ощадних кас в 1960 р. ⁴⁰⁾

Показники (1)	Міста (2)	Села (3)	Разом (4)
1. Уся сума вкладів у млн. крб. на кінець року:			
РСФСР	5,710.0	1,555.0	7,265.0
Україна	1,613.0	351.7	1,964.7
Інші республіки СССР	1,405.0 8,728.0	274.3 2,181.0	1,679.3 10,909.0
2. Людність у тис. осіб на кінець року:			
РСФСР	66,195	54,359	120,554
Україна	20,823	22,268	43,091
Інші республіки СССР	21,255 108,273	31,251 107,878	52,506 216,151
3. Суми вкладів на одну особу людности в крб і коп.:			
РСФСР	86.26	28.61	60.76
Україна	77.46	15.79	45.59
Інші республіки СССР	66.10 80.61	8.78 20.22	31.98 50.47
4. Суми вкладів на одну особу у % до ССРСР:			
РСФСР	107.0	141.5	120.4
Україна	96.1	78.1	90.3
Інші республіки СССР	82.0 100	43.4 100	63.3 100

⁴⁰⁾ Складено за:

а) Нар. хоз. ССРСР в 1960 г., ст. 854; ст. 8-10

б) Нар. хоз. РСФСР в 1960 г., ст. 470

в) Національний дохід Укр. РСР, ст. 148

неросійських республіках. Відомості бо про вклади до ощадних кас у цих 13-ти республіках нам не відомі, і ми їх здобули шляхом арифметичного вирахування, як невідомого третього доданку при відомій сумі всіх доданків і відомих інших двох доданках.

Звівши знайдені відомості до порівняльних таблиць і вирахувавши розміри вкладів на одну особу людности (цього статистичні щорічники ЦСУ ССРС старанно уникають), ми здобули незвичайно промовисту картину справжнього становища, яке перебуває у цілковитій згоді з тим,

Табл. 16. Суми вкладів людности до ощадних кас в 1961 р. ⁴⁷⁾

Показники (1)	Міста (2)	Села (3)	Разом (4)
1. Уся сума вкладів у млн. крб. на кінець року:			
РСФСР	6,000	1,800	7,800
Україна	1,684	399	2,083
Інші республіки	1,497	291	1,788
СССР	9,181	2,490	11,671
2. Людність у тис. осіб на кінець року:			
РСФСР	68,207	53,877	122,084
Україна	21,334	22,193	43,527
Інші республіки	22,303	31,831	54,134
СССР	111,844	107,901	219,745
3. Суми вкладів на одну особу людности в в крб. і коп.:			
РСФСР	87.97	33.41	63.89
Україна	78.94	17.98	47.85
Інші республіки	67.12	9.14	33.03
СССР	82.09	23.08	53.11
4. Суми вкладів на одну особу у %% до ССРС:			
РСФСР	107.2	144.8	120.3
Україна	96.1	77.9	90.1
Інші республіки	81.8	39.6	62.2
СССР	100	100	100

⁴⁷⁾ Складено за:

- а) Народ. хозяйство РСФСР в 1962 г., ст. 586
- б) Народ. хоз. ССРС в 1962 г., ст. 492
- в) Народ. хоз. ССРС в 1961 г., ст. 9-10
- г) Національ. доход Укр. РСР, ст. 148

що вже виявлено аналізою передніше. Щоб уникнути будь-яких закидів, подаємо таблиці 15 і 16 повністю, щоб видно було всі наші розрахунки, і щоб читач, в разі потреби, сам міг їх перевірити. (Див. таблиці).

Ми вже зауважили передніше, що статистичні щорічники ЦСУ СРСР не роблять розрахунків сум вкладів людности до ошадкас на кількість людности, щоб здобути розмір вкладів на одну особу людности. А це дуже важливий момент, бо лише при розрахункові на одну особу людности ми здобуваємо одновимірні показники для різних територіяльних одиниць, що їх можна між собою порівнювати, і які тільки й виявляють дійсний стан речей. Це, як видно, добре розуміють і економісти в СРСР. У зв'язку з цим у виданні АН УРСР ми, наприклад, читаємо:

"...на нашу думку, при оцінці роботи ошадних кас необхідно ширше застосовувати такий показник, як середній розмір вкладу на одну душу населення.

На Україні середній розмір вкладу на душу населення до кінця 1961 р. становив у містах 81 крб., а в сільській місцевості 18 крб.⁴⁸⁾ Тим часом по ряду областей цей показник набагато нижчий середньореспубліканського. Особливо низький він по ошадкасах у сільських місцевостях Волинської, Житомирської, Закарпатської, Львівської, Ровенської, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей, в яких середній розмір вкладу на душу сільського населення коливається в межах від 3 до 11 крб.⁴⁹⁾

Ці зауваження київських науковців цілком слушні й показові. Але автори цієї праці, як державні урядовці, підходять до справи не з погляду дослідження економічного становища людности (воно їх не цікавить), а тільки з погляду державних експлуатаційних інтересів. Вони пишуть:

"Нема необхідности доводити, яке важливе значення для комуністичного будівництва має залучення вільних коштів населення до ошадкас".⁵⁰⁾

Тому цитована публікація зовсім не зупиняється над тим, що ці мізерні вклади до ошадних кас — наслідок низького добробуту людности, особливо сільської й особливо в західному секторі України. І не пробує ця публікація порівнювати становища на Україні з становищем в РСФСР. А порівняння це, як видно з наших таблиць 15 і 16, виявляє досить сумну й багатозначну для України картину. У цитованій публікації ми читаємо:

"Привертає до себе увагу той факт, що в республіці (в Україні — ДС) за багато років пляни залучення коштів населення не виконувались як по вкладах до ошадних кас, так і по державній 3%-ій внутрішній вигранній позиції. Так, у 1958 р. приріст вкладів становив 98 млн. крб. при пляні 271 млн. крб., у 1961 р. — 117.6 млн. крб. при пляні 155 млн. крб. Плян реалізації державної 3%-ої вну-

⁴⁸⁾ За нашим обчисленням трохи менше. Але це, мабуть, тому, що автори, роблячи розрахунок, брали кількість людности не на кінець року, як ми, а на початок.

⁴⁹⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 148

⁵⁰⁾ Там же, ст. 149

трішньої вирашної позики у 1957 р. було виконано на 36.5%, у 1958 р. — на 36.1%, у 1960 р. — на 43.9% і в 1961 р. — тільки на 22.1%.⁶¹⁾

Все це й свідчить у першу чергу про той низький життєвий рівень людности України. Але владу й її урядовців це не хвилює, вони турбуються тим, що до державної скарбниці надходить од людности вільних коштів для збереження менше, ніж вони плянують це для фінансових потреб держави, що є доменою партійного проводу. Отже, й збереження людности своїх малих коштів в ошадних касах Кремль використовує, як сказано в київському виданні, "для міжреспубліканського перерозподілу національного доходу". Бо приріст вкладів до ошадних кас до 1958 р. передавався до бюджету союзного уряду повністю, а з 1958 р. передається 50% до бюджету союзного уряду і 50% до бюджету УРСР, де їх використовувано як обігові кошти.⁶²⁾ А ми вже знаємо, що із бюджету союзного уряду на Україну витрачається тільки 3.6%.

Але розгляньмо уважніше дані третього й четвертого розділів таблиць 15 й 16.

По містах в 1960 р. (гр. 2, табл. 15) пересічний вклад на одну особу в РСФСР досяг 86 крб. 26 коп., себо був на 7.0% **вищий** за пересічний розмір для цілого СССР (80 крб. 61 коп.). На Україні ж він дорівнював тільки 77 крб. 46 коп., або був на 5.9% **нижчий** за пересічну норму для цілого СССР. В інших же 13-ти неросійських республіках розмір цього вкладу досягав тільки 66 крб. 10 коп. і був на 18% **нижчий** за пересічну норму для СССР.

Року 1961 (гр. 2, табл. 16) пересічні вклади по містах на одну особу людности трохи збільшилися, як рівняти з 1960-им роком, але співвідношення між трьома групами республік трохи погіршало: збільшився розрив.

По селах же в 1960 р. (гр. 3, табл. 15) картина була значно відмінніша. В РСФСР пересічний розмір вкладу до ошадкас дорівнював 28 крб. і 61 коп. і був **утроє** менший за пересічний вклад по містах цієї ж республіки. На Україні пересічний розмір вкладу на одну особу сільської людности дорівнював тільки 15 крб. 79 коп. і був майже у **п'ять** разів менший за пересічний вклад по містах України. А по інших 13-ти республіках разом — пересічний вклад на одну особу сільської людности досягав тільки 8 крб. 78 коп., або був у **сім з половиною** разів менший за пересічний вклад на одну особу міської людности цієї групи республік.

Отож, якщо порівнювати між собою пересічні норми вкладів до ошадкас трьох груп республік СССР, то в частині сел ми маємо для 1960 р. значно більший розрив, ніж той, що його щойно перед цим виявили по містах, які скрізь у значній мірі (як про це свідчать дані перепису на 15.I.1959 р.) **залюднені колонізаторами**. Цей розрив наочно показує, яка велика різниця насправді в добробуті (взагалі дуже низькому) сільської людности окремих груп республік. Вона просто разюча! Так, у РСФСР пересічний вклад до ошадкас на одну особу сільської людности, у порівнянні з пересічною нормою для СССР, був **більший на 41.5%**. На Україні ж він був **менший на 21.9%**. А в інших 13-ти республіках разом був **менший аж на 56.6%!**

⁶¹⁾ Там же, ст. 147

⁶²⁾ Там же, ст. 138 і 146

Року ж 1961 (гр. 3, табл. 16) розміри вкладів до ощадкас пересічно на одну особу сільської людности трохи збільшилися. Це свідчить ніби про деяке покращання злиденного існування селянської маси, найбільш експлуатованої. Проте ця зміна відбулася абсолютно нерівномірно. Так, пересічний вклад на одну особу сільської людности збільшився: в РСФСР на 4 крб. 80 коп. (був 28.61, а став 33.41), на Україні на 2 крб. 19 коп. (був 15.79, став 17.98), а в 13-ти інших неросійських республіках тільки на 0 крб. 36 коп. (був 8.78, став 9.14). Отож, між пересічними показниками для РСФСР та для інших 14 республік розрив у 1961 р ще збільшився, як порівнювати з роком 1960.

Такі тяжкі наслідки колоніальної політики Президії ЦК КПСС за 45 років, що їх вона поклала в основному на плечі найбільш експлуатованої багатомільйонної сільської людности неросійських народів, а в тому числі й сільської людности України.

II. СПРОБА ВСТАНОВИТИ СПРАВЖНЮ ВЕЛИЧИНУ ВНЕСКУ УКРАЇНИ ДО СПІЛЬНОЇ СКАРБНИЦІ ССРСР ТА ВЕЛИЧИНУ ЧИСТОГО ЗИСКУ МОСКВИ ВІД ЕКСПЛУАТАЦІЇ УКРАЇНИ.

9. ПРИЧИНА ПРИХОВУВАННЯ ВИЧЕРПНИХ ДАНИХ ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ.

Влада ССРСР, що перебуває під абсолютним контролем Президії ЦК КПСС, ось вже понад тридцять років пильно ховає, скільки прибутків вона має з кожної республіки і скільки витрачає вона на них із спільної державної скарбниці, та в якому напрямку скеровує ті витрати. Бюджети ССРСР, що їх оголошується, в частині окремих республік — цілковиті загадки. І фактичних повних бюджетів окремих республік ми взагалі не знаємо. Виникає питання: чому така засекреченість? Адже народи рівноправних, союзних і суверенних республік (якщо всі ці поняття розуміти в нормальному людському значенні, а не як ошуканські теревені) мусять точно знати, скільки вони дають до спільної союзної скарбниці і скільки з неї одержують для власних потреб. Та справа згаданої засекреченості пояснюється дуже просто. У другій половині 1920-их років на Україні економісти, а в т. ч. й партійці — Доброгаєв, Волобуєв тощо, аргументами офіційної державної статистики почали доводити колоніальний фінансовий визиск України в дореволюційні часи і продовження його після революції 1917 р. Так, Доброгаєв у журналі "Хозяйство Украины" писав:

"...протягом чотирьох років, що їх розглядується (він піддав аналізу цифрові дані за 1923/24 — 1926/27 рр. — ДС), фінансовий баланс України був гостро від'ємний, щепто — значна частина прибутків України витрачалася поза її межами. Темп цього від'ємного сальдо загалом був на одному рівні з темпом розвитку державного господарства. Лише в 1924-25 р. ми маємо найгірше відхилення, коли близько однієї третини всіх прибутків України було витрачено поза її межами".⁶³⁾

Кремлівська партійна олігархія налякалася прилюдного обговорення цього питання в пресі, хоча воно й провадилося в льояльній формі, і вирішила надалі у звітності, що оголошується, пильно ховати фактичний стан речей, щоб людність України не могла довідуватися про ступінь колоніального визиску її з боку Москви. А тих, хто намагався тоді об'єктивно висвітлювати колоніальний характер бюджету ССРСР, жорстоко репресувала, щоб у майбутньому відбити охоту іншим досліджувати це явище. У цій справі були, як видно, дані таємні розпорядження адміністративному апаратові, а в 1947 р. їх підтверджено й прилюдним законом, який проголошував державною таємницею відомості про промисловість, сільське господарство, торгівлю, шляхи сполучення, валютні

⁶³⁾ Цитуємо за передруком праці М. Волобуєва у книзі "Документи українського комунізму", що її видало В-цтво "Пролог" у 1962 р., ст. 223-224

фонди тощо.⁶⁴) Такий стан абсолютної таємничості (дуже зручний для олігархії) тримався аж до 1956 р. і тільки після того де в чому трохи послабнув.

Оце і є та причина, чому народи ССРСР і до цього часу не можуть знати, скільки їхні республіки дають прибутків до спільної державної скарбниці і скільки з неї одержують. Не знає цього й народ український. Це і є та причина, чому не можна знайти в друкованій справжнього й повного щорічного грошового бюджету України, яка є за конституцією суверенною союзною республікою. Через це саме не складаються та не оголошуються фінансові та товарні баланси України так, як це робили науковці в 1920-их роках. Це констатує й київська публікація АН УРСР, де ми читаємо:

"...в 20-их роках в Українській РСР була досить розвинута плянова й статистична робота по вивченню національного доходу республіки.

У наступні роки в країні відбувся процес централізації управління промисловістю й будівництвом. У зв'язку з цим підприємства важкої промисловості, найбільші промислові підприємства легкої та харчової промисловості перейшли з республіканського до союзного й союзно-республіканського підпорядкування. Через союзні наркомати, а потім міністерства і відомства здійснювалося й керівництво рядом підприємств будівельної індустрії.

У 1950 р. валова (огульна) продукція промислових підприємств союзного підпорядкування в країні становили 67% загального випуску валової продукції промисловості, а в 1953 р. — 69%".

Таким чином, заходами Кремлю уряд союзної УРСР був одсунутий від керівництва найважливішою промисловістю своєї республіки. І далі ми читаємо:

"В умовах централізації управління галузями матеріального виробництва були значно обмежені функції республіканських органів планування й статистики. Плануванням і обліком були охоплені лише підприємства й організації республіканського підпорядкування".⁶⁵)

Після XX-го з'їзду КПСС в 1956 р. із значної частини фінансових, економічних та інших відомостей ССРСР заборона оприлюднювати відпала, але найголовніші з них і досі лишаються в секреті. Тут треба відзначити такий факт. У цитованому виданні АН УРСР ми, наприклад, читаємо:

"Вклад грошових ресурсів тієї або іншої союзної республіки в союзний бюджет встановити не важко", —

проте цього грошового вкладу УРСР не подано (бо, як видно, заборонено це робити), і повного грошового балансу України і в цьому виданні немає, а висвітлюються лише окремі фрагменти, з яких годі скласти цілу картину. Так само у цілковитому тумані перебуває справа визначення, скільки Україна одержує із союзного бюджету. Про це цілком ненормальне явище ми там читаємо:

"Значно важче визначити обсяг ресурсів, одержаних із союзного бюджету. Важче тому, що тепер, як уже відмічалось, статистичні й фінансові органи не розробляють і не узагальнюють відповідні показники про використання коштів союзного бюджету в розрізі республік. Тому виникає необхідність визначити частку коштів со-

⁶⁴) Див. "Радянська Україна" (Київ) ч. 115 (7806) за 11.VIII.1947

⁶⁵) Національн. дохід Укр. РСР, ст. 49

юзного бюджету, яка використовується для Української РСР, шляхом відповідних розрахунків“.⁶⁶)

З цього бачимо, що централістична Москва так навмисне заплутано веде свою державну бухгалтерію, що союзні й суверенні за конституцією республіки, а в тому числі й Україна, що має понад сорок мільйонів людности, країна обсягу Франції чи Італії, не можуть з тої бухгалтерії довідатися, скільки з них забирають грошей до спільної скарбниці СССР і скільки з неї витрачають на них!

Та якщо все це від народу українського так старанно приховується протягом десятків років, то вже сам цей факт наочно й беззаперечно свідчить про те, що ніякої рівності, ніякого союзу народів у СССР немає. Це свідчить, що конституція СССР і УРСР в умовах диктатури Президії ЦК КПСС (як це й передбачав Ленін у своєму записі до щоденника 30.XII.1922 р.) перетворилися у мертві, нечинні папірці. Все це говорить, що в СССР фактично діє найбрутальніша колоніальна підпорядкованість народу українського і нещадний колоніальний визиск його праці й фінансів Москвою.

10. НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК УРСР У ПОРІВНЯННІ З НАЦІОНАЛЬНИМ ПРИБУТКОМ СССР ЗА 1960 Р.

Стан безупинного грання у піжмурки з народами СССР (при величезних розмірах господарства) почав гнітити й заплутувати саму кремлівську олігархію та армію її фахівців-економистів. Тому з року 1956 (після XX-го з'їзду КПСС) почали систематично друкувати статистичні щорічники ЦСУ СССР, у яких подаються різноманітні дані, що їх раніше старанно приховувало від власного громадянства. Перші щорічники були дуже обмежені щодо кількості даних, але згодом кількість цих даних збільшено. Проте й тепер дуже велику частину тих відомостей друкується тільки у відносних числах, які, без рівнобіжно поданих абсолютних даних, не дають зрозуміти справжнього стану речей. Робиться це для приховання деяких даних і для пропагандивного збаламучення нефахівців та тих фахівців, що не мають часу й можливості глибоко й детально вивчати й аналізувати відносні показники більшовицької статистики. Деякі ж важливі відомості про стан народнього господарства і тепер зовсім не оголошуються.

В останніх московських статистичних щорічниках появилися деякі дані підрахунків національного прибутку ("доходу") СССР за 1960, 1961 і 1962 рр. у фактичних цінах тих років і з деякою деталізацією показників. Проте таких же даних для союзних республік у цих статистичних щорічниках ЦСУ СССР, як вже згадано передніше, не дається. Перші відомості підрахунків в абсолютних числах про національний прибуток УРСР ми знайшли лише за один 1960 р. у київській публікації АН УРСР. Там, між іншим, ми читаємо:

"В Українській РСР робота по визначенню національного доходу за п'ятирічний і звітний періоди була відновлена (майже після 30-річної перерви) в кінці 1957 р. у зв'язку з реорганізацією управління

⁶⁶) Націон. доход Укр. РСР, ст. 149

промисловістю й будівництвом та підвищенням ролі місцевих органів“.⁶⁷⁾

Цілковита політична залежність Києва від Москви дуже, як видно, уповільнила обчислення національного прибутку України, і відомості про нього в абсолютних числах оголошені в 1963 р. тільки за один 1960 р. Для цілого ж ССРСР в абсолютних числах ми давно вже маємо оголошені відомості за 1960, 1961 і 1962 рр. Що ж до абсолютних даних про національний прибуток РСФСР, які потрібні нам для порівняння з відомостями про Україну, то їх, як вже сказано, ні для 1960, ні для інших років у статистичних щорічниках немає, — їх старанно приховується.

Подаємо тут взяті з різних джерел офіційні відомості про національний прибуток ССРСР і України за 1960 р., звівши їх у порівняльну таблицю (див. табл. 17).

Знаючи, що в ССРСР на кінець 1960 р. було 216,151 тис. людности, а на Україні — 43,091 тис., ми за даними табл. 17 вираховуємо, що в 1960 році на одну особу людности національного прибутку припадало 678.2 крб., а на Україні — 627.6 крб., або на 7.5% менше за пересічну суму для цілого ССРСР. Значить, в РСФСР (відомостей для якої не оголошено) ця сума була вища за пересічну для цілого ССРСР. Це говорить про те, що із розрахунку на одну особу людности національний прибуток на Україні був значно нижчий за РСФСР. Це перша безсумнівна констатація на підставі аналізу даних табл. 17.

У цитованій вже київській публікації М. В. Дараган пише:

“У 1960 р. частка Української РСР у складі національного доходу СРСР становила близько 19%. За своєю питомою вагою у створенні національного доходу країни (під цим автор розуміє ССРСР — ДС) Українська РСР поступається лише перед РРФСР“.⁶⁸⁾

А І. П. Терещенко у доданому до книжки резюме великоруською мовою, подавши цілу низку аргументів, обстоює ще більший відсоток. Він пише:

“По объему производства национального дохода Украинская ССР занимает второе место после РСФСР; на предприятиях и в хозяйствах, подчиненных республиканским и местным органам УССР, создается около 20% всего объема национального дохода ССРСР“.⁶⁹⁾

Ці твердження безперечно мають під собою певні підстави. Україна при питомій вазі своєї людности в Союзі в 1960 р. рівній 19.9% і при великому (хоча й однобічному) ступені своєї індустріялізації, мусила б дати внеску до національного прибутку цілого ССРСР не менш питомої ваги своєї людности. Але з порівняльної таблиці 17 ми несподівано довідуємося, що року 1960 увесь національний прибуток України за офіційними даними становив всього тільки 18.4% національного прибутку цілого ССРСР. Явище несподіване й дуже дивне для “високорозвиненої індустріальної республіки”, як її називають офіційні чинники.

А третій співробітник Інституту економіки АН УРСР — В. К. Куц, у тому ж виданні пише:

“Річний обсяг національного доходу СРСР становитиме у 1980 р. 720-750 млрд. крб., тобто порівняно з 1960 р. збільшиться приблизно в 5 разів. (Див. матеріали XXIII з'їзду КПРС, ст. 161). Національ-

⁶⁷⁾ Там же, ст. 44. До речі, з цієї публікації (ст. 251) ми дізнаємося, що націон. прибуток України обчислено вже за 1958, 1959, 1960 і 1961 рр., проте в абсолютних даних подано тільки за один 1960 рік.

⁶⁸⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 67

⁶⁹⁾ Там же, ст. 331

Табл. 17. Національний прибуток цілого СССР і окремо УРСР в 1960р. у млн. крб. за фактичними цінами, що існували. ⁶⁸⁾

Показники	СССР	УРСР	УРСР у %% до СССР	СССР без УРСР
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Увесь національний прибуток у млн. крб.	146,600	27,046	18.4	119,554
У т. ч. в окремих галузях народн. господарства:				
а) промисловість.....	76,400	12,995	17.0	63,445
б) будівництво	14,900	2,749	18.4	12,151
в) сіль. господарство	30,600	7,043	23.0	23,557
г) транспорт і зв'язок	7,600	1,171	15.4	6,429
г) торгівля, заготівля, матеріаль.-техніч. постачання, тощо.....	17,100	3,128	18.3	13,972
2. Увесь національний прибуток у %%	100	100	—	100
У т. ч. в окремих галузях народн. господарства:				
а) промисловість	52.1	47.9	—	53.0
б) будівництво	10.2	10.2	—	10.2
в). сіль. господарство	20.9	26.0	—	19.7
г) транспорт і зв'язок	5.2	4.3	—	5.4
г) торгівля, заготівля, матеріаль.-техніч. постачання, тощо	11.6	11.6	—	11.7

⁶⁸⁾ Складено за:

а) Народн. хозяйст. СССР в 1960 г., ст. 153

б) Національ. доход Укр. РСР, ст. 51

ний дохід Української РСР за двадцятиріччя зросте приблизно в 4,5 — 5 раз. (Див. газ. "Правда України" від 13 грудня 1961 р.).⁸¹⁾

Куди чомусь не подав, якої ж суми досягне національний прибуток України в 1980 р. Але ми вже знаємо, що для 1960 р. Інститут Економіки АН УРСР національний прибуток України обчислив у сумі 27,046 млн. крб. Збільшивши цю суму в 4,5 і 5 разів, ми здобудемо для 1980 р. для України суми від 121,707 млн. крб. до 135,230 млн. крб. І ці заплановані керівництвом партії для України суми до національного прибутку цілого ССРСР у 1980 р. (720,000 — 750,000 млн. крб.) становитимуть вже від 16,9% до 18,0%. Виходить, що року 1980 національний прибуток України до національного прибутку цілого ССРСР становитиме ще менший відсоток, ніж в 1960 р., коли він дорівнював 18,4%. Так плянує цю справу Президія ЦК КПСС. Очевидко, Президія ЦК КПСС зацікавлена в тому, щоб темпи зростання національного прибутку (себто — добробуту людини) на Україні затримувалися. За офіційними даними (які подано тільки у відсотках) в РСФСР від 1958 до 1962 р. національний прибуток був запланований і фактично збільшився на 32%, а на Україні він за цей час був запланований і збільшився тільки на 29% і був нижчий за пересічного показника для цілого ССРСР, що дорівнював 31%.⁸²⁾

Пояснень цього дивного явища кілька. Перше: у щойно цитованому виданні АН УРСР, між іншим, сказано:

"В Українській РСР цю роботу (мова йде там про зведений баланс розрахункових взаємовідносин України із скарбницею ССРСР — ДС) було розпочато порівняно недавно і тепер баланс національного доходу республіки в повному обсязі ще не розробляється. Визначаються лише основні показники виробництва, кінцевого розподілу і використання національного доходу республіки, а також окремі елементи його розподілу і перерозподілу".⁸²⁾

З цього бачимо, що обчислення національного прибутку України за 1960 р. в сумі 27,046 млн. крб. взагалі не повне, і вирахована на підставі цієї цифри питома вага національного прибутку України в національному прибутку ССРСР — 18,4% є обнижена, менша фактичної. Друге пояснення дає нам нижня частина табл. 17. Питома вага вартостей у національному прибутку, що їх створено будівництвом на Україні, така ж, як і в цілому ССРСР та в ССРСР без України — 10,2%. Питома вага вартостей, що їх створили торгівля, заготівля, матеріально-технічне постачання тощо, дорівнює на Україні 11,6%, як і в цілому ССРСР, а в ССРСР без України більше тільки на одну десяту відсотка. Питома вага вартостей, що їх дали транспорт і зв'язок, на Україні дорівнює 4,3%, тоді як для цілого ССРСР ми маємо 5,2%, а для ССРСР без України — 5,4%. Ця знижена питома вага даної галузі господарства на Україні пояснюється тим, що, як говорять автори публікації "Національний дохід Української РСР":

"У балансі (фінансових взаємовідносин України із скарбницею ССРСР — ДС), через відсутність відомостей, не показані відповідні

⁸¹⁾ Там же, ст. 97

^{81а)} Див. "Народн. хозяйство ССРСР в 1962 г.", стор. 484

⁸²⁾ Там же, ст. 236, підкресл. наше.

суми, які передані до союзного бюджету по доходах транспорту (залізничного, морського, повітряного)".⁶³⁾

А в іншому місці сказано ще ясніше:

"Доходи від залізничного, морського, повітряного та іншого транспорту союзного підпорядкування, що зараховуються до союзного бюджету, створюються в певній частині в кожній союзній республіці. На Українську РСР, природно, припадає значна частка такого роду доходів. Само собою зрозуміло, що цю частку доходів транспорту слід розглядати також як вклад Української РСР до загальносоюзного фонду. На жаль, ми не маємо в своєму розпорядженні відповідних статистичних даних, на основі яких можна було б визначити розмір вказаних платежів до союзного бюджету".⁶⁴⁾

Як бачимо, облік державних фінансів у СРСР так організований, що союзні республіки не можуть мати повних даних, що стосуються їх.

Що ж до питомої ваги вартостей, що їх створила людиність в сільському господарстві, то на Україні вона досягала 26.0%, при 20.9% в цілому СРСР і при 19.7% в СРСР без України. Отже, в продукції сільського господарства цілого СРСР питома вага України (26.0%) значно перевищує питому вагу її людности в СРСР (19.9%). І це при нижчих на Україні цінах на продукти сільського господарства, що їх встановлює керівництво партії в Москві. Ось, наприклад, в одному з офіційних видань ми читаємо:

"Наиболее низкую себестоимость зерна обеспечили совхозы Украинской и Казахской ССР, а также Алтайского края".⁶⁵⁾

Та зовсім іншу картину виявляємо ми, коли підходимо до вартостей, що їх створила промисловість України. Питома вага вартостей промисловости у цілому національному прибуткові СРСР у 1960 р. дорівнювала 52.1%, а в СРСР без України навіть 53.0%. На Україні ж питома вага в національному прибуткові вартостей промисловости становила лише 47.9%. І коли взяти вартість промисловости цілого СРСР (76.400 млн. крб.), то питома вага вартости, що її створила промисловість України (12,955 млн. крб.), дорівнюватиме тільки 17.0% всесоюзної суми, при питомій вазі людности України в Союзі в 1960 р. — 19.9%. А ще не так давно Н. Т. Кальченко, тоді голова Ради Міністрів УРСР, в доповіді 30.V.1957 р. на засіданні Верх. Ради УРСР твердив, що на Україну "припадає майже п'ята частина всієї промислової продукції СРСР".⁶⁶⁾ Майже п'ята частина — це майже 20%. Не можемо ж ми допустити, що він свідомо доповідав Верх. Раді неправду. І це тим паче, що тоді питома вага людности України в СРСР дорівнювала також 20.2%. А під час травневих урочистостей 1958 р., — коли посланці ЦК КПСС і Верховної Ради СРСР вручали ордени Леніна областям "за успіхи в розвитку сільсько-господарського виробництва", — О. Б. Арістов у Черкасах підкреслював, що "темпами зростання й обсягу виробництва найважливіших видів промислової продукції Україна перевершила найбільші капіталістичні держави Європи".⁶⁷⁾ І все це не суперечило й

⁶³⁾ Там же, ст. 150

⁶⁴⁾ Там же, ст. 141

⁶⁵⁾ О государственном бюджете СССР на 1959 г. и об исполнении бюджета СССР за 1957 г., ст. 21

⁶⁶⁾ "Радянська Україна" (Київ), ч. 127 (10,870) за 31.V.1957

⁶⁷⁾ "Радян. Україна" ч. 115 за 17.V.1958, ст. 2-3

наступному. У 1957 р. закордонна преса за советськими джерелами подала, що загальна вартість промислової продукції України за 1956 р. становила — 145 млрд. крб. А надходження до бюджету СССР за 1956 р. становила 598 млрд. крб.⁸⁸⁾ З цього виходить, що вартість промислової продукції України в 1956 р. становила 24,3% усіх надходжень до бюджету СССР, при питомій вазі людности України в Союзі в 1956 р. рівній 20,3%. Що ж трапилось, що через кілька років питома вага продукції промисловости України в Союзі за офіційними даними знизилася до 17%?

Оця явна аномалія — це наслідок колоніальної політики Президії ЦК КПСС щодо України. Основне завдання тої кремлівської політики було і є: зробити з України колонію, невід'ємну від Великої Росії; перетворити Україну у дешевого постачальника сировини та півфабрикатів для індустрії Великої Росії за цінами, що їх встановлюють у Москві; не допустити до того, щоб Україна (дармащо вона дорівнює Французькій республіці) нормально розвинулася як самовистачальний господарський організм, а була б завжди прикута до економічного воза РСФСР. Все це в достатній мірі ми ілюстрували передніше конкретними прикладами. Могутнім же засобом для досягнення зазначеної колоніальної мети є й ціни, що їх встановлюється з апробати Президії ЦК КПСС і які є "інструментом розподілу національного доходу".⁸⁹⁾ Бо вони, як правило, відхиляються вниз від дійсної вартости. А це "відхилення цін від вартости веде до перерозподілу національного доходу у територіальному розрізі", — як говориться у київській публікації.⁹⁰⁾ Отже, це є спосіб замаскованого колоніального випомповування фінансів. І цей спосіб свідомо ніде не висвітлюється. У тій же публікації ми читаємо:

"Перерозподіл через механізм цін не знаходить до цього часу ніякого відображення в системі нашого обліку і планування. Існуюча практика обліку і планування, яка ґрунтується на діючих цінах і має справу тільки з фактично одержаними доходами без урахування перерозподілу через механізм цін, не може, звичайно, бути підставою для того, щоб "відмахуватись" від цієї важливої проблеми (...).

Розв'язання цієї проблеми дасть можливість встановити на пряму та масштаби перерозподілу національного доходу через ціни і, отже, визначити: від яких галузей і яким галузям народного господарства, від яких союзних республік і яким союзним республікам здійснюється перерозподіл національного доходу через механізм цін".⁹¹⁾

Із усього сказаного ясно, що сума обчисленого для 1960 р. національного прибутку України в сумі 27,046 млн. крб. неповна не тільки тому, що в Києві, столиці УРСР, не мають звітних даних про прибутки від залізничного, морського й повітряного транспорту України, а й тому, що не відомо, скільки втратила Україна за той чи той рік на користь РСФСР від "перерозподілу через механізм цін", що ним безконтрольно керує Москва в своїх інтересах. Цим "перерозподілом національного прибутку через механізм цін" Президія ЦК КПСС за всіма даними (згадаймо те, що виявлено аналізом в §§ 7 і 8) свідомо й пляново гальмує темп зростання добробуту людности України, що ми й ілюстрували пе-

⁸⁸⁾ "Сучасна Україна", ч. 7 (160) за 31.ІІІ.1957, ст. 9-10

⁸⁹⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 195

⁹⁰⁾ Там же, ст. 204

⁹¹⁾ Там же, ст.112

редніше офіційними даними. Цим примушується українську людність (особливо сільську) до переселень за межі України, особливо ж до РСФСР, де ступінь добробуту згідно з плянами Президії ЦК КПСС утримується на значно вищому пересічному рівні.

11. СПРОБА ОБЧИСЛЕННЯ ГРОШОВОГО ВНЕСКУ УКРАЇНИ ДО ПРИБУТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ СССР.

Ми вже констатували факт, що питання про те, скільки Україна вносить грошових засобів до скарбниці СССР, з кінця 1920-их років лишається не висвітлене й навмисне заплутане. Адже в СССР панує принцип, що не влада існує для людности, а людність для влади, яка тримається силою збройної диктатури над тою людністю. Тому не Україна через органи, створені вільнообраним урядом, вносить свою частку до скарбниці СССР, а імперіалістична Москва за допомогою своєї агентури збирає фінансові засоби з України, як із підкореної своєї колоніальної території. І народ український навіть не знає, скільки тих засобів у нього забирають.

Як же підійти до обчислення фактичного внеску України до скарбниці СССР, якщо кремлівська влада ці дані протягом десятиків років пильно ховає? Зробити це обчислення ми можемо за допомогою таких чотирьох способів, які можуть дати, звичайно, не абсолютно точне, а лише наближене уявлення про справжній стан речей.

1. Перший спосіб обчислення спирається на питому вагу людности України в Союзі. Так, наприклад, на 1.I.1962 р. питома вага людности України дорівнювала 19,8%. Прибуткова ж частина бюджету цілого СССР дорівнювала в 1962 р. — 84,300 млн. крб.⁷²⁾ Відци вираховуємо, що в 1962 р. Україна внесла до скарбниці СССР близько 16,691 млн. крб. грошових внесків (19,8%).

Спосіб обчислення грошового внеску до скарбниці СССР за питоною вагою людности України ми вважаємо за нормативний. Адже, якщо б СССР не був замаскованою московською більшовицькою імперією, а справжнім союзом вільних республік; якщо б Україна була в тому Союзі самостійною й незалежною, а імперіалістична Москва не керувала б її народнім господарством на свій розсуд і для своїх потреб; якщо б український народ не позбавлений був незалежних власних фінансів, цієї найістотнішої ознаки своєї суверенности й державної самостійности, — то він, вільно розвиваючи свою економіку, безперечно вносив би до спільної скарбниці Союзу частку не меншу за питому вагу своєї людности в Союзі. І це тим паче, що вже перед Першою світовою війною Україна була високорозвиненим для того часу індустрічним тереном.⁷³⁾ Та й тепер, як сказано у виданні АН УРСР, "Українська РСР являє собою високорозвинену індустріальну республіку". І що "за обсягом виробленого національного доходу Укр. РСР займає друге місце в країні, поступаючись лише перед РРФСР".⁷⁴⁾

Так само й РСФСР, коли б вона після революції 1917 р. розвивала своє господарство засобами, що їх створювала б людність цієї респуб-

⁷²⁾ Народн. хозяйство СССР в 1962 г., ст. 635

⁷³⁾ Див., наприклад, докладну статтю: Е. Юрьевский — Сталин и легенда о "пустом месте". ("Вестник Института по изучению истории и культуры СССР", кн. 5, 1953, Мюнхен.)

⁷⁴⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 51

ліки, а не безупинним додатковим ще й колоніальним визиском для своїх потреб економіки України та праці української людности, то й вона б, РСФСР, вносила б до скарбниці Союзу стільки фінансових засобів, які більш-менш відповідали б питомій вазі її людности в СССР.

Та якщо спосіб обчислення грошового внеску України за питомою вагою її людности треба визнати за нормативний, то всі наступні способи є вже похідні від наслідків колоніального господарювання на Україні московського Кремлю протягом більш як 40 років, а тому й дають вони применшені дані.

2. Другий спосіб обчислення фактичного грошового внеску України до скарбниці СССР може бути здійснений на підставі питомої ваги промислового робітництва України. Так, за даними 1962 р. кількість промислових робітників (без промисловости колгоспів) розподіялася так (див. табл. 18).

Табл. 18.

Республіки	Питома вага людности	Питома вага промислового робітництва
(1)	(2)	(3)
РСФСР	55.3	67.1
Україна	19.8	18.0
Інші 13 росп.	24.9	14.9
СССР	100	100 ^{ге})

Якщо ми візьмемо тепер від прибуткової частини бюджету СССР за 1962 р., що становив 84.300 млн. крб., 18.0%, то матимемо внесок України до скарбниці СССР рівний — 15,174 млн. крб.

Проте тут мусимо звернути увагу на те, що питома вага промислового робітництва на Україні (18.0%) значно менша за питому вагу людности України (19.8%). Це наслідок плянної політики Москви, продовжуваної понад 40 років. Україні систематично із спільної скарбниці дається невідповідно мало капіталовкладань для розвитку її промисловости й сільського господарства (про що мова була передніше) і разом з тим систематично вивозиться з України до РСФСР та до інших республік найцінніший, переважно молодий робочий контингент. Він примушений там, а не на Україні, творити матеріальні вартості. Крім того, у творенні матеріальних вартостей бере участь не лише промислове робітництво, а й селянство, питома вага якого на Україні відносно більша, ніж у РСФСР. А це останнє явище, до речі, теж наслідок політики кремлівської влади, яка намагається якнайменше пускати до українських міст українського селянства.^{ге}) Все це дає підстави твердити, що внесок України до скарбниці СССР в 1962 р., обчислений за цим другим способом

^{ге}) Народн. хозяйство СССР в 1962 г., ст 131

^г) Це питання докладно висвітлюється в таких вже згаданих наших працях: а) "Політика ЦК КПСС у плянуванні розвитку промисловости...", б) "Людність України за 40 років...", в) Примусова колонізація Казахської республіки...", г) "Заселювання міст України колонізаторами".

у сумі 15,174 млн. крб., є фактично знижений в наслідок шойно згаданої колоніальної політики Кремлю.

3. Третій спосіб обчислення суми грошового внеску України до скарбниці ССРСР за 1962 р. можна базувати ось на чому. За даними московського статистичного щорічника, чистих прибутків (після відрахування усіх плянових і неплянових збитків), що їх розподілено між республіками, було в 1962 р. — 24,903 млн. крб. У т. ч. на частку України припало — 4,834 млн. крб. Проте солідну решту — 5,696 млн. крб. чистих прибутків, засекречено і не показано, з яких республік вони надійшли.⁷⁷⁾ Це нас насторожує. Очевидко, в основному надійшли ті 5,696 млн. крб. не з РСФСР, а з інших республік, а також від закордонної торгівлі, контингенти для якої дають окремі республіки, а в тому числі дуже значні — Україна. Інакше яка потреба була б засекречувати ту суму?

З того ж джерела (ст. 627) ми дізнаємося, що податку з обігу до скарбниці ССРСР надійшло в 1962 р. — 32,946 млн. крб., але між республіками цієї суми взагалі не розподілено, наче вона з неба впала. Очевидко, ця засекреченість пояснюється тим, що "податок з обігу" є особливо дійовий і сильний спосіб випомповування з неросійських республік фінансових засобів. Проте з київського видання ми дізнаємося, що плян податку з обігу з України на 1962 р. був встановлений Московією в сумі 5,588 млн. крб.⁷⁸⁾ Це дає нам підстави зробити такий підрахунок (див. табл. 19).

Табл. 19. У 1962 р. надійшло млн. крб. до скарбниці ССРСР

Показники	СССР	У т. ч. з України
(1)	(2)	(3)
Чистий прибуток	24,903	4,834
Податок з обігу	32,946	5,588
Разом	57,849	10,422

За співвідношенням між підсумковими числами, що стосуються ССРСР і України, знаючи, що прибуткова частина бюджету цілого ССРСР дорівнювала в 1962 р. — 84,300 млн. крб., ми вираховуємо,⁷⁹⁾ яку частку з того внесла Україна — 15,187 млн. крб. Але й тут виникає питання: чому в офіційній звітності не розподілені між республіками оті 5,696 млн. крб. чистих прибутків і що цим хотіли приховати урядові чинники від людности? Крім того, податок з обігу для України ми взяли плян, а фактичне виконання завжди буває трохи більше. Далі, чи грошові надходження з інших джерел (державний податок з людности, державні позики, льотерії тощо) мали на Україні таку ж питому вагу, як і чистий прибуток та податок з обігу? Аналіза даних бюджету України за 1960 р.⁸⁰⁾

⁷⁷⁾ Народн. хозяйство СССР в 1962 г., ст. 627 і 689

⁷⁸⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 139

⁷⁹⁾ За математ. формулою: $57849:10422=84300:X; X=15187$

⁸⁰⁾ Більш-менш детальні дані про нього ми знаходимо у публікації "Государственный бюджет СССР и бюджеты Союзных республик. Статистический сборник", Госфиниздат, Москва, 1962

показує, що питома вага цих інших надходжень з України у підсумковому бюджеті 15-ти союзних республік разом була більша за питому вагу її людности в ССРСР. Тому й цю суму внеску України (15,187 млн. крб.) до скарбниці ССРСР в 1962 р. доводиться взяти під сумнів, як безперечно нижчу за справжню.

4. Четвертий спосіб обчислення грошового внеску України до скарбниці ССРСР робимо на підставі офіційних даних про національний прибуток ССРСР в цілому й зокрема про національний прибуток України. Очевидко, в даній ситуації цей спосіб обчислення доводилося б визнати за найбільш надійний. Але й він дає обнижені і тільки номінальні, а не фактичні показники, що ми обґрунтуємо в наступному параграфі. Але користування з цього способу утруднюється ще й тим, що обчислення національного прибутку по окремих республіках старанно приховується, бо кремлівська влада бачить, що ці обчислення розкривають досить начодно колоніальний характер її господарювання. Тому у московських статистичних щорічниках ("Народное хозяйство ССРСР в... году") за жоден рік не можна знайти даних про національний прибуток усіх республік нарiзно, а тільки про національний прибуток ССРСР в цілому. Що ж стосується статистичних щорічників окремих республік, то й там потрібних даних не можна знайти. Ось беремо "Народное хозяйство РСФСР в 1962 году. Москва, 1963". Тут на стор. 40 ми знаходимо таблицю. "Темпи зростання національного прибутку в РСФСР" за чотири роки, але — "в процентах к 1958 г." А який же був національний прибуток РСФСР в грошовому обчисленні бодай у 1958 р.? — не відомо. Отож, за улюбленою більшовицькою метою, темпи зростання показані від невідомої величини! Яке ж може бути довір'я до таких пропагандивних показників, якими влада намагається ввести в оману людність? Та влада ЦК КПСС має причини приховувати дані, що стосуються окремих республік: вони бо доценту руйнують легенду про рівність націй в ССРСР.

Що ж стосується статистичних щорічників Української РСР, то лише перший ("Народне господарство Української РСР, Київ, 1957") потрапив за кордон. Пізніших же видань цього щорічника для продажу за кордон, як видно, свідомо не висилалося і знайти їх тут нам не пощастило.

Проте все ж, як бачив читач, нам трохи поталанило: відомості про національний прибуток України бодай за один 1960 р. ми таки знайшли у фаховому київському виданні — 27,046 млн. крб. Становить він до національного прибутку цілого ССРСР (146,600 млн. крб.), як це ми вже знаємо, — 18.45%. Це дає законні підстави припускати, що й грошовий внесок України до прибуткової частини бюджету ССРСР теж дорівнював не менше за 18.45% як року 1960, так, припускаємо, й року 1962. А як до прибуткової частини бюджету ССРСР у 1962 р. надійшло 84,300 млн. крб., то частка України (18.45%) мусила досягти суми — 15.553 млн. крб. Але це в тому разі, коли б сума 27,046 млн. крб. національного прибутку України в 1960 р. була б точна, а ми вже бачили, що вона фактично зменшена.

12. ЯКИЙ ЖЕ ВНЕСОК УКРАЇНИ ДО СПІЛЬНОЇ СКАРБНИЦІ ССРСР МИ ВВАЖАЄМО ЗА НАЙБІЛЬШ ПЕВНИЙ.

Передніше зазначено, що цифра 16,691 млн. крб. грошового внеску України до скарбниці ССРСР в 1962 р., що ми її здобули в нормативний спосіб, є найпевніша. Складається вона: а) з номінального внеску України, що пройшов через канали банківської системи ССРСР і який дорівнює

сумі близькій, певно, до 15,553 млн. крб., що ми її обчислили на підставі офіційних даних про національний прибуток УРСР (до речі — переменшений) і б) з прихованого внеску України, який ніде не обчислюється й не фіксується, але наявність якого наочно відчувається при аналізі багатьох економічних фактів. Цей прихований внесок України до скарбниці СССР (близько 1,138 млн. крб.) складається:

1) Із втрат народного господарства України на користь РСФСР від систематичного протягом 45 років недодавання йому капіталовкладань, які натомість спрямовуються додатково в господарство РСФСР, що ми висвітлили передніше в параграфі 2, проаналізувавши офіційні цифрові дані.

2) Із штучного (в наслідок політики недодавання капіталовкладань в народне господарство УРСР та штучного гальмування в ній багатьох галузей виробництва) звужування на Україні ринку праці та випомповування й вивезення з України найкращих (бо фізично найздоровіших) робочих кадрів: робітників, інженерів, науковців. Вони, ці кадри України, політикою й заходами Президії ЦК КПСС примушені створювати (або сприяти створенню) матеріяльних цінностей не на Україні й не для українського народу, а за її межами, переважно ж в РСФСР, організуючи й розбудовуючи її господарство, створюючи їй додаткові матеріяльні вартості, скріплюючи її економічну й мілітарну потужність.

3) Із втрат народного господарства України на користь РСФСР від штучного колоніяльного (під фальшивим гаслом "кооперування") затримування на ній розвитку цілої низки важливих і рентабельних промислових галузей, для яких Україна має свою сировину, а саме: металообробної, машинобудівельної, шкіряної, взуттєвої, хемічної, текстильної (зокрема льонної) промисловості і взагалі різних галузей легкої промисловості. Натомість ці галузі виробництв старанням Президії ЦК КПСС широко розбудовуються в РСФСР.

4) Од вивозу з України, переважно до РСФСР, а частково й на експорт, за дешевими (бо нерентабельними для українського народного господарства) цінами, що їх встановлюють у Москві, сировини та півфабрикатів, і від довозу на Україну, переважно з тої ж РСФСР за високими (бо рентабельними для нар. господарства РСФСР) цінами виробів, що їх виготовлено з сировини й півфабрикатів, добутих з України.

Через це ми й спостерігаємо таке дивне й ненормальне суто колоніяльне явище, що Україна (країна величини Франції і з багатішими природними ресурсами) у своєму річному товарообміні має: у чистому вивозі величезну перевагу самих харчових продуктів (цукру, кондиторських виробів, м'яса та м'ясних продуктів, молока й молочних продуктів, різних товщів, вина тощо) на 2,715 млн. крб., а в чистому довозі (в основному з РСФСР) величезну перевагу нехарчових товарів широкого вжитку, що їх вона й сама могла б дешевше виробляти, а саме: тканин, швацьких виробів, трикотажу, а в тому числі панчіх і шарпеток, взуття, мила, галянтерії, годинників тощо — на суму 2,347 млн. крб.⁸¹) Але ці відомості, що ми їх беремо з київського видання, охоплюють далеко не увесь товарообмін, зокрема не охоплюють вивозу з України зерна, худоби, сировини, індустріяльних півфабрикатів тощо. А в довозі на Україну — різних машин, апаратів, механізмів, знарядь, індустріяльного устаткування тощо.

5) Від втрат од системи цін взагалі, що їх встановлює московський

⁸¹) Націон. доход УРСР, ст. 254

центр на всі продукти й вироби, керуючися при цьому в основному інтересами Великобританії.

У параграфі 3 ми вже цитували свідчення київської публікації, що Україна, за плянами Москви, "постачає іншим союзним республікам продукцію, ціни на яку встановлені нижче вартости". Зокрема — про ціни нижчі за собівартість на український вугілля і залізну руду та металеві півфабрикати. А в іншому місці тої ж публікації ми читаємо таку констатацію:

"У балянсі фінансових взаємовідносин республіки з союзним бюджетом не відбивається перерозподіл національного доходу через механізм цінування"⁸²⁾

6) Втрачає Україна на користь РСФСР і від усунення її від безпосереднього провадження зовнішньої торгівлі її власними продуктами й виробами. Нешодавн голово Укр. Ради народного господарства П. Я. Розенко в інтерв'ю повідомив, "що експорт УРСР вивозився до 74 країн; що 375 підприємств та об'єктів будуються за кордоном при допомозі Української Республіки; що понад 350 заводів і фабрик на Україні готують вироби на замовлення чужоземних країн". А Радіо Київ 24.VI.1964 р. повідомило: "Далеко за межами Радянського Союзу славиться продукція Одеського варстатобудівельного заводу ім. Кірова. Вона екпортується у 40 країн світу. Створений на цьому заводі варстат з програмним управлінням був відзначений золотою медалею на Брюссельській міжнародній виставці"⁸³⁾ Ми знаємо, що експорт СССР у 1962 р. досяг вартости 6,331 млн. крб.⁸⁴⁾ Україна для цього експорту дала значну кількість своєї сировини і виробів, але зиску од тої закордонної торгівлі не має: її забирає московський центр, що провадить зовнішню торгівлю централізовано і від свого імені.

13. БАЛЯНС ФІНАНСОВИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН УКРАЇНИ З СОЮЗНИМ БЮДЖЕТОМ ЗА ОБЧИСЛЕННЯМ КИЇВСЬКИХ НАУКОВЦІВ І ЙОГО ХИБИ.

Київські науковці, співробітники Інституту Економіки АН УРСР, у своїй спільній праці про національний прибуток ("доход") України ухилилися від побудови повного фінансового балянсу України, хоча це був найперший їхній обов'язок. Причина цього дивного явища може бути тільки одна: Москва не дала на це дозволу. Тож дали вони тільки "Балянс фінансових взаємовідносин Української РСР із союзним бюджетом", себто фактично тільки частину повного балянсу своєї республіки. Але й цю частину не закінчили, не обробили, отже — справжнього "балянсу взаємовідносин" таки не дали. Ось їхні відомості (див. табл. 20).

Як бачимо з табл. 20, "сальдо взаємовідносин УРСР із союзним бюджетом", — себто те, що лишається у скарбниці СССР після покриття всіх витрат України, — досить таки велике: у 1959 р. воно сягало 3,886.7 млн. крб., у 1960 р. — 4,175.8 млн. крб. і в 1961 р. — 3,664.8 млн. крб., а пересічно за три роки — 3,909.1 млн. крб. Оці цифри сальдо автори поставили чомусь із знаком плюс, а в тексті написали:

⁸²⁾ там же, ст. 152, підкресл. наше.

⁸³⁾ Інформатор Комітету "Радіо Свобода" ч. 11 за липень 1964, ст.

⁸⁴⁾ Народ. хозяйство СССР в 1962 г., ст 544

Табл. 20. Баланс фінансових взаємовідносин Української РСР із союзним бюджетом у млн. крб. ⁸⁵⁾

Показники	1959 р. (1)	1960 р. (2)	1961 р. (3)
Передано до союзного бюджету відрахувань та надходжень:			
Податок з обігу	3,634.2	3,932.6	3,651.4
Відрахування від прибутків:			
а) 20% від підприємств і радгоспів	394.7	548.9	582.8
б) підприємств союзного підпорядкув.	102.4	124.3	н/від.
Прибутки транспорту всіх видів	н/від.	н/від.	н/від.
Прибутковий податок з людности	353.6	371.2	387.8
Держкредит:			
а) держ. позики	13.5	4.8	2.3
б) приріст вкладів до ощадкас	113.6	87.0	58.8
Інші відрахування	197.1	220.0	233.7
Разом відрахувань	4,809.1	5,288.8	4,916.8
Частка витрат союзного бюджету, що припадає на УРСР	922.4	1,113.0	1,252.0
Сальдо взаємовідносин УРСР із союзним бюджетом (+ —)	+3,886.7	+4,175.8	+3,664.8

⁸⁵⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 151.

В інші відрахування включені ті суми по державному соціальному страхуванню, що їх Укр Рада професійних спілок перерахувала ВЦРПС.

"Із балансу видно, що сальдо по фінансових взаємовідносинах Української РСР із союзним бюджетом за 1959-1961 рр. склалося на користь Української РСР".⁸⁶⁾

Але в чому полягає та користь для України — не з'ясували. Проте кожному ясно, що це велика втрата для господарства України, бо ті лишки засобів України Кремль використовує поза Україною.

До речі, з оголошених державних бюджетів за 1959-1961 рр.⁸⁷⁾ видно, що сальдо (лишок після всіх витрат) по цілому ССРС дорівнювало: в 1959 р. — 3.6 млрд. крб., у 1960 р. — 4.0 млрд. крб. і в 1961 р. — 1.7 млрд. крб. Виходить, що пересічне за ці три роки сальдо України (3.9 млрд. крб.) цілком перекрило сальдо цілого ССРС і ще лишок 0.8 млрд. крб. грошей з України використано десь теж за її межами. Все це київські науковці стараються змалювати як "взаємну допомогу союзних республік".⁸⁸⁾ Але ніде не пробують показати в цифрах, кому та допомога йде, чому вона безупинно йде саме від України, і яку суму допомог за 45 років Україна вже видала.

Але перейдімо до трохи детальнішого розгляду цього "Балансу фінансових взаємовідносин УРСР з союзним бюджетом" та до його хиб. Ті хиби свого балансу київські науковці й самі добре розуміли, бо пишуть:

"Значні корективи слід внести в баланс фінансових взаємовідносин у частку витрат на оборону країни, які припадають на Українську РСР.

Само собою зрозуміло, що на вказані корективи повинно бути змінено в балансі сальдо фінансових взаємовідносин Української РСР з союзним бюджетом".

Але хто ж має зробити ті "значні корективи", якщо їх не зробили самі автори, що спеціально досліджували це питання? Невже це має зробити читач? А далі вони продовжують:

"Крім того, необхідно мати на увазі, що певна частка витрат припадає на Українську РСР, як і на інші союзні республіки, по утриманню органів державної влади і державного управління Союзу РСР".⁸⁹⁾

Але й цієї суми вони не визначили і у свій "Баланс фінансових взаємовідносин" не внесли. Очевидко, все це заборонено публікувати щодо України, хоча ці відомості про ССРС в цілому публікуються. Все це те, що мусило б зменшити сальдо фінансових взаємовідносин УРСР із союзним бюджетом, що його обчислили київські науковці. Але разом з тим пропущені й не висвітлені у цьому балансі взаємовідносин дуже важливі фінансові позиції, які мусили б значно збільшити те сальдо. Ось вони.

1) Як визнають самі автори, в ньому не враховані суми, "які передані до союзного бюджету по доходах транспорту: залізничного, морського, повітряного".⁹⁰⁾ А це може творити суму близьку до 900 млн. крб., бо в цілому ССРС в 1961 р. транспорт і зв'язок дали прибутків 4,724 млн. крб.⁹¹⁾

⁸⁶⁾ Там же, ст. 150

⁸⁷⁾ Народн. хоз. ССРС в 1962 г., ст. 635

⁸⁸⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 151

⁸⁹⁾ Там же, ст. 150-151

⁹⁰⁾ Там же, ст. 150

⁹¹⁾ Народн. хоз. ССРС в 1961 г., ст. 755

2) За 1961 р. автори не могли здобути відомостей про прибутки підприємств союзного підпорядкування, що розташовані на Україні. А це, як видно з даних за 1959 і 1960 рр., мусило дорівнювати якійсь сотні мільйонів крб. (див. табл. 20).

3) Як пишуть автори: "Через союзний бюджет здійснюється перерозподіл частини фінансових ресурсів між союзними республіками". Але далі підкреслюють, що "в балансі фінансових взаємовідносин республіки (УРСР) з союзним бюджетом не відбивається перерозподіл національного доходу через механізм ціноутворення".⁹²⁾ А відхилення цін вниз від вартості на Україні дуже великі. Київські науковці зазначають: "е чимала кількість пляново-збиткових підприємств". А крім того й цілі величезні галузі народного господарства України, як от: вугільна й залізорудна промисловість, є також збиткові, і ціни на їхню продукцію встановлює Москва нижчі за собівартість. У вугільній промисловості нижчі на 18%, а в залізорудній нижчі на 12.5%; це наблизно і "за останні роки".⁹³⁾ Очевидко цей перерозподіл вартостей України (переважно на користь РСФСР) за допомогою системи цін, що їх встановлюють у Москві, теж треба оцінювати сотнями млн. крб. Але його ніхто не обчислює. Та й автори праці, хоча вони знають на ті продукти ціни собівартості й продажні і кількість самих продуктів, а тому могли б обчислити втрати від них для народного господарства України — цього не зробили.

4) Не відбиті в цьому київському "балансі взаємовідносин" і прибутки від експорту продуктів та виробів України, бо ті прибутки ідуть безпосередньо до скарбниці Союзного уряду, який монополізував у своїх руках усю закордонну торгівлю.

Беручи все це до уваги, доводиться нам самим бодай наблизно обчислити повний фінансовий баланс України, щоб уявити справжній стан речей.

14. ФІНАНСОВИЙ БАЛЯНС УКРАЇНИ ЗА НАШИМ ОБЧИСЛЕННЯМ.

Внесок України до спільної державної скарбниці ССРСР в сумі 16,691 млн. крб. ми обґрунтували передніше в §§ 11 і 12. Тепер перейдімо до підрахунку витрат. Сума грошових витрат України перш за все визначається видатковою частиною бюджету, що його визначили для неї в Москві. На жаль, для 1962 р. ми знайшли лише плянову цифру — **7,647.2 млн. крб.**⁹⁴⁾ і не маємо зараз у своїй розпорядимості цифри фактичного виконання. Проте в практиці фактичне виконання не дуже відходить од пляну-ліміту, і та незначна різниця великого практичного значення в наших дальших розрахунках не може мати.

Поза цими передбаченими республіканським бюджетом витратами були ще якісь витрати на народне господарство України за власними, як звичайно, плянами союзного уряду із союзного бюджету. Проте відомостей про ці витрати в розподілі між республіками не оголошується у статистичних щорічниках. Передніше ж (див. §1) на підставі деяких офіційних даних ми обчислили, що з союзного бюджету на Україну витрачається 3.6% того бюджету. Так само знаємо, що й київські науковці обчислили витрати з союзного бюджету на Україні в сумі 1,095.8 млн. крб.

⁹²⁾ Націон. доход Укр. РСР, ст. 149, 152; підкресл. наше.

⁹³⁾ Там же, ст. 152, 168, 208-209; підкресл. наше.

⁹⁴⁾ Там же, ст. 154, табл. 35

пересічно за три роки (1959-1961). А ця сума також дорівнювала менше як 3.6% союзного бюджету. Року 1962 союзний бюджет союзного уряду дорівнював 34.2 млрд. крб.^{**}) Як ми від цієї суми візьмемо на частку України 3.6%, то матимемо 1,231.2 млн. крб. Таким чином, витрат на Україну було вже в 1962 р. — 7,647.2 млн. крб. плюс 1,231.2 млн. крб., а всього — 8,878.4 млн. крб. Але це не все. Є ще загальносоюзні витрати на оборону й утримання союзної адміністрації, частина яких припадає й на Україну, як члена Союзу.

Року 1962 на оборону ССРСР витрачено 12.7 млрд. крб., а на управління — 1.1 млрд. крб., а всього — 13.8 млрд. крб. Ця сума становить 16.8% всієї видаткової частини бюджету ССРСР, що дорівнював 82.2 млрд. крб. Скільки ж з цього припало на частку України? Київські науковці, складаючи свій баянс фінансових взаємовідносин УРСР із союзним бюджетом, цієї суми, як ми бачили (див. §13), чомусь не схотіли визначити. Мабуть, не мали на це дозволу з Москви. Як же, все ж таки, визначити цю суму, що їй не схотіли чи не мали на це дозволу визначити київські науковці? Ми вважаємо, якщо до всієї суми видатків цілого ССРСР

Табл. 21.

**Повний державний баянс України за 1962 р.
(Наближене обчислення)**

Показники	Млн. крб.	У %%	У %%
		видатки	лишок
(1)	(2)	(3)	(4)
1. Прибуткова частина:			
Україна внесла до скарбниці ССРСР	16,691.0	—	100
2. Видаткова частина:			
Москва визначила Україні на її республ. витрати	7,647.2	71.7	—
Витрати на Україну безпосередньо союзного уряду із його союз. бюджету (3.6%)	1,231.2	11.5	—
Частка України на оборону та управління (16.8%)	1,791.2	16.8	—
Разом витрат	10,669.6	100	—
3. Лишок чистого експлуатаційного зиску з України, що лишився в Москві			
	6,021.4	—	36.1

^{**}) Народ. хоз. ССРСР в 1962 г., ст. 637

(82.2 млрд. крб.) у 1962 р. витрати на оборону і управління (13.8 млрд. крб.) становили 16.8%, то й до суми усіх витрат УРСР ці витрати мусять становити ні в яким разі не більше як 16.8%, а хібащо — менше. Бо ж територія України — 601 тис. кв. кілометрів до території цілого ССРСР — 22,400 кв. кілометрів становить тільки 2.7%. Це значить, що кордони України у порівнянні з кордонами ССРСР (та і з кордонами РСФСР) дуже малі і не потребують таких велетенських витрат на оборону їх. Але будемо триматися загального для ССРСР відсотку — 16.8%, хоча він для України завеликий і не виправданий. Тепер можемо побудувати наблизний баянс України за 1962 р. (див. табл. 21).

Таким чином, як видно з табл. 21, чистий зиск кремлівського уряду від експлуатації України в 1962 р. досяг суми 6 млрд. крб. І ця сума становила 36.1% усіх прибутків від народнього господарства України. Отож, якщо для 1924-25 р. Доброгаєв обчислив, що Москва взяла з України колоніяльного зиску 33%, то через 38 років цей зиск піднісся вже до 36.1% усіх прибутків України. Таку тяжку плату вносить Україна до Московської скарбниці за своє підбите існування, за втрату своєї самостійности. За цю плату РСФСР, як ми бачили, ефективно розбудовує своє господарство і скріплює свою могутність.

7.X.1964

* * *

